

naš tednik

LETO XXIX — Številka 14
Poština plačana v gotovini
Erscheinungsort Klagenfurt

7. aprila 1977

Cena 4.— šil. (4 din)

P. b. b.

Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

Blagoslovljene
velikonočne
praznike,
z mislijo
na vstajenje
vsega pravičnega,
želita vsem
bralcem
in rojakom
uredništvo
Našega tednika
ter predsedstvo
Narodnega sveta
koroških Slovencev.

Skoraj tisoč ljudi je v soboto demonstriralo na Dunaju proti diskriminaciji koroških Slovencev. Rojaki se niso zbal nobenega napora ter enkrat več dokazali svojo trdno voljo, upreti se vsakemu poskusu asimilacije. To voljo in odločnost naj zdaj upošteva tudi vlada.

Naša Velika noč

Kristus, ki je rekel o sebi, da je vstajenje in življenje, je to izpričal vesoljnemu svetu, ko je premagal smrt. A preden je dosegel to največjo zmago, je moral skozi vse globine in prepade človeškega življenja in trpljenja. Zajeli so ga kot kakega razbojnika, na Oljski gori. Prišli so nadenj z orožjem in koli, velika premoč jih je bila. Treba je bilo spraviti na varno tega nevarnega človeka, tega revolucionarja, ki je učil nekaj nezasišanega, da so vsi ljudje enaki, ne glede na narod, jezik, barvo, stan. Človeka, ki se je družil z najnižjimi, z izvrženci, zapostavljenimi, sam rojen v zapostavljenem, zasmehovanem, zatiranem judovskem narodu. Tisti njegovi rojaki, ki so prav tako slutili nevarnost, ki jo je širil ta sin navadnega tesarja iz Nazareta, tisti so se povezali z rimskimi oblastniki in naposled dosegli, da so ga bičali in pribili na križ. Mislili so, da so s tem tud uničili njegov nauk ljubezni do bližnjega. Tisti, ki so ga križali, so umrli in propadli, Kristusov nauk je ostal in osvojil svet. Čeprav so se v poznejših stoletjih kristjani sami pogostokrat izneverili temu nauku, ko so ga izkrivljali v nauk oblasti, v nauk mogočnih.

Naš narod so zatiralci že večkrat gnali na Kalvarijo. Zahotelo se jim je naše zemlje, užrtni in krvoločni sosedje pa domači izdajalci so vpili „Križaj ga!“ Izkopali so nam že nešteto grobov, pogostokrat smo si jih kopali kar sami. A življenjska moč, volja do življenja in žilavost so bile vedno močnejše od premoči in nasilnosti zatiralcev in uničevalcev.

Svet je že mislil, da je naposled le po nas. A naš narod se je uprl in preživel, kljub strahotnim žrtvam. Takrat smo že dokazali vsemu svetu, da nismo le žogica, ki si jo lahko podajajo veliki oblastniki.

Navedel bom tri dogodke iz trde zgodovine našega naroda na Koroškem.

14. in 15. aprila 1942, pred 35 leti, so vdrli nacisti v naše domove, da bi dokončno rešili koroško vprašanje. Odgnali so okoli 300 slovenskih družin. Po bridkem trpljenju in kruti usodi izgnanstva so se izseljenci leta 1945 vrnili na svoje opustošene domove. Po vrnitvi pa so morali spoznat, da so pogostokrat sedeli na odločilnih stolčkih spet ljudje, ki so bili vsaj skrivni njihovega izgnanstva.

Februarja letos so oskrnili na pokopališču v Kotmari vasi vence na grobovih Marije Golserjeve, Milanove mame iz Cahorič, in Mihe Packa, Krznarja s Plešivca. Niti na pokopališču ni miru, sovraštvo do vsega, kar je slovensko, sega v tišino grobov.

Zadnjo soboto smo se podali koroški Slovenci na sam cesarski Dunaj, da bi tam opozorili zastopnike sveta na diskriminacijo, ki jo moramo trpeti. Nočemo, da bi ustvarjali avstrijski oblastniki svetu lažno sliko o resničnih razmerah na Koroškem in v Avstriji. Sami smo ga opozorili na nevarnosti, ki pretijo pri nas svobodi in demokraciji.

Protest na Dunaju: ena najuspešnejših akcij!

Eno najuspešnejših akcij v svoji zgodovini so v soboto izvedli koroški Slovenci v borbi za svoje pravice: v 152 osebnih avtomobilih in več omnibusih so se peljali na Dunaj, da bi opozorili na svoj položaj komisije Organizacije združenih narodov za odpravo rasne diskriminacije in le-tej sami in neposredno poročali to, kar avstrijski zastopniki po navadi zamolčijo. V mogočni demonstraciji se je kolona valila po Koroški, Štajerski, Nižji Avstriji ter Dunaju, kjer se je na zaključni manifestaciji na Josefsplatzu zbralo okoli 900 ljudi. Več sto pa je bilo navzočih tudi policajev, ki so z raznimi šikanami skušali sprovcirati koroške demonstrante. Zaman. Slovenski demonstranti so ostali mirni, prisilili pa so policijo, da jih je le spustila na kraj zaključnega zborovanja. Obe osrednji organizaciji pa sta enkrat več pokazali, da njuni vodstvi niso „generali brez armade“, ampak stojijo za njima ves slovenski živelj na Koroškem, v borbi za svoje pravice bolj odločen kot kdaj poprej v drugi republiki.

Od pete ure zjutraj so se zbirali na parkišču pred glavnim kolodvorom v Celovcu avtomobili demonstrantov, avtobusi pa so pripeljali tiste udeležence protestne vožnje, ki niso imeli avtomobila, ali katerih avtomobili naporne vožnje ne bi vzdržali. Ob šestih zjutraj je bilo zbranih nad 50 avtomobilov, dva velika ter več manjših avtobusov. Vozači so nalepili na avtomobile protestna gesla v treh jezikih, slovensščini, nemščini in angleščini: „protest pri OZN“, „Slowenenfrage vor die UNO“, „against ethnic discrimination“. Ob pol sedmih pa se je začel dolgi sprevod proti Dunaju.

● V lahko zrahljani koloni, ki je bila dolga nad kilometer, so zbudili avtomobili z oranžno-barvnimi nalepkami precejšnjo pozornost. Če samo pomislimo, da je kolono srečalo na poti na Dunaj več tisoč drugih avtomobilov, katerih vozači in sopotniki so videli kolono in gesla, je bil propagandni efekt ne verjetno velik.

Podoben je bil položaj v Pliberku, kjer so se pred Posojilnico zbrali Podjunčani. Okoli 70 avtomobilov se je odot napotilo na Dunaj, in sicer preko Soboth, Gradca in Wechsela ter avtocestijug. V Gradcu so se koloni pridružili tudi številni slovenski graški študentje ter rojaki, ki tam služijo svoj kruh. Kolona iz Celovca se je vozila po tradicionalni progji B 17. Opoldne je policija javila, da se gibajo proti Dunaju oziroma je na Dunaju 152 osebnih avtomobilov z demonstranti. To število je ponovil tudi deželni dunajski radio v svoji opoldanski oddaji. Ob pol enih je bil tudi sprevod iz Celovca na parkišču v Oberlaa na robu Dunaja, kolona iz Pliberka je dospela že prej. Na Dunaju so se demonstrantom pridružili tudi simpatizerji z Dunaja samega ter dunajski študentje. Ob pol dveh pa se je ko-

Kristusov grob so zastražili, še v smrti so se ga ball. Ne brez vzroka. Kajti tisti, ki so ga križali kot takega razbojnika, zarotnika, tolovaja, morilca, je premagal smrt in vstal.

Jože Wakounig

lona valila proti središču mesta in sedaj štela 182 osebnih avtomobilov, vsi nalepljeni s protestnimi gesli, ter več avtobusov.

Na Dunaju samem pa je položaj bil malce zamotan, ker je župan in deželni glavar Leopold Gratz nekaj dni poprej dejal, da demonstracije ne bo dovolil. Njegova utemeljitev je bila dokaj zanimiva: dejal je, da pravica do demonstracij sicer velja za ljudi, ne pa za avtomobile. Gratz je to izjavo podal tik po zadnjem spopadu desnoradikalnih in neonacističnih študentov na Dunajski univerzi z demokracičnimi študenti. Pri tem spopadu sta dva neonacista uporabljala tudi pištolo na plin. S tem, da je Gratz povezal slovensko demonstracijo, ki je bila najavljena po vseh predpisih, z akcijo, kjer je prišlo tudi do spopada, je skušal napraviti vtis, da pridejo tudi koroški Slovenci samo na pretep na Dunaj.

To vest so razširili tudi koroški časopisi, toda Slovenci se od takih vesti niso pustili zmotiti. Kajti Gratz je to povedal samo ustmeno, nasprotnega odloka, torej pisne prepovedi, koroški Slovenci oziroma organizacije niso dobile.

Gratzov izgovor pa je na tako šibkih nogah, da moremo mirne duše ugotoviti, da velja samo za slučaj, če hočejo demonstrirati koroški Slovenci: dejal je, da velja pravica do demonstracij samo za ljudi in ne za avtomobile. Toda: avtomobili se ne peljejo sami, ampak jih vozijo ljudje, ki so žrtvovali ves dan, napor ter stroške, da so prišli 320 do 400 kilometrov daleč, kakor je to v opoldanskem radijskem intervjuju povedal tudi osrednji tajnik NSKS Filip Warasch. Policija je nato pripravila drugo „alternativo“: demonstranti naj bi se vozili po mestu v blokkih po deset in deset, da ne bi motili prometa. Toda te usluge ji koroški Slovenci niso napravili, vedoč, da bi demonstracijo na ta način razbili in bi številni vozači, ki se na Dunaju ne spoznajo, zašli.

Potem je policija morala pustiti celo kolono na pot. Toda na vsakem križišču je skušala ustaviti vozače, da bi spustila skozi promet iz stranskih cest. Tudi tako bi ji

uspelo, razbiti kolono. Slovenski šoferji pa so se, kakor dobro so mogli, držali navodila, da je kolona obstala, če nekdo ni prišel več čez križišče. Tako se je kolona gibala proti centru mesta zelo počasi, korakoma. Vodstvo demonstracije je policiji ponudilo, naj leta pusti kolono strnjeno skozi mesto, pa bi se to zgodilo v najkrajšem času, brez zastoja tudi za ostale udeležence prometa. Toda policija ni hotela in je računala očitno s tem, da bo pri marsikaterem avtomobilu pri več kot dveurni vožnji v center mesta pošel bencin ali pa se bo pokvaril avtomobil. Demonstranti pa so si pomagali sami: če je bila luč na semaforju rdeča, so se, če se je dalo, kljub temu peljali dalje. Promet na progji proti centru je popolnoma propadel. Policija ni odnehala in je začela zapisovati številke avtomobilov, da bi jih potem ovadila in kaznovala. Toda koroški Slovenci se tudi sedaj niso pustili ustrahovati. Ko pa je kolona prispela na Ring, v središču mesta, pa so vozači-demonstranti začeli trobiti iz vseh rogov. Takega hrupa Dunaj še zlepa ni doživel, policija je postala še bolj nervozna. Naenkrat pa so pustili demonstrante, da so se mogli voziti hitreje. Pred strankino centralo SPÖ, za Burgtheatrom, pa je policija zaustavila tik pred ciljem kolono ter odtrgala prvih deset avtomobilov od ostalih.

Pred notranjim ministrom — notranji minister je pristojen za policijo — se je položaj hudo zaostril. Kolona prvih desetih avtomobilov tam, 100 metrov pred ciljem poti, ni smela več dalje. Obkolilo jo je nad sto policajev, navzoče je bilo vodstvo dunajske policije. Policija je bila na tem, da bi prve avtomobile s silo odnesla ali jih prevrnila. V prvem, ozvočenem avtomobilu, je sedel eden od odgovornih za demonstracijo, tajnik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser. Policija je hrulila nad njim, toda on se sprva sploh ni zmenil zanjo ter imel avtomobil od znotraj zaklenjen. Nekaj nemškonacionalcev je vpilo „Gehts' obe zan Tito!“, poleg policistov pa se je zbralo tudi okoli dvesto dunajskih demokratov, ki so vpili v zboru „Freie Fahrt für die Slowenen!“ Dva avtomobila je policija skušala zapeljati v stran. Herrengasse, v kateri so stali demonstranti, je bila popolnoma zamašena. Wieser se je čez nekaj časa začel pogajati s policijo in ji ponudil, da bo demonstracijska kolona v nekaj minutah mimo, če jo policija pusti skozi. Toda policija je bila neuvidevna ter dalje hrulila nad Wieserjem. Ponovno grožnja, da bodo ozvočeni avtomobil s silo odstranili. Wieser je dejal, da se pogaja le z notranjim ministrom. Položaj je postal vedno

bolj napet. Dr. Helmut Zilk, znani televizijski prezentator, je prišel mimo in interveniral v prid koroških demonstrantov pri policiji: „Pustite jih mimo, saj se zadržujejo mirno!“

Nato so se po ulici pokazali prvi transparenti, zadonela so gesla po zvočniku „Člen 7 — naša pravica“. Ostali demonstranti, ki so bili odcepljeni, so pustili avtomobile ter prišli ogroženim na pomoč. Na čelu več sto glav močne demonstracije dr. Matevž Grilc, dr. Franci Zwitter in Filip Warasch, ki je prav tako bil odgovoren za demonstracijo.

Zdaj je bila policija v manjšini, presenečena nad obsegom demonstracije. Pred vrati notranjega ministristva policijski pes. „Proč s psi!“ je bilo geslo demonstrantov. Nato eden od vodilnih policijskih oficirjev pokliče Warascha: kaj zdaj? Policist mu skoraj proseče ponudi, da demonstranti smejo z ozvočenimi avtomobili naprej na Josefsplatz, na kraj zaključne manifestacije. Demonstranti so zmagali.

Na Josefsplatzu ojačeno odmeva vsako geslo od sten. Oba predsednika osrednjih organizacij se zahvalita demonstrantom za udeležbo. Dr. Grilc pravi, da manjšina, kateri nastavijo nož, ne bo izbirčna pri sredstvih za dosego svojih pravic in bodo sredstva sekundarnega pomena. Dr. Zwitter je omenil, da so na Dunaju našli skoraj tisoč Slovencev več kakor na Koroškem samem.

- Delegacija koroških Slovencev pa je ostala na Dunaju in v ponedeljek predala odboru OZN za odpravo rasne diskriminacije peticijo, v kateri poročajo o položaju slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Delegacijo obeh osrednjih organizacij je vodil osrednji tajnik NSKS Filip Warasch.
- Peticija, ki je sestavljena v vseh jezikih OZN, kritizira predvsem zakon o narodnih skupnostih z dne 7. julija 1976, ki je v protislovju s črko in duhom člena 7 avstrijske državne pogodbe ter v nasprotju z načeli Združenih narodov, po katerih manjšinske pravice ne smejo biti odvisne od določenega števila.
- Delegacijo koroških Slovencev je pozdravil tudi jugoslovanski ekspert v komisiji, Silvo Devetak.
- Generalni tajnik OZN dr. Kurt Waldheim, ki je bival v okviru pogajanj za Ciper na Dunaju, je prosil, naj mu peticijo skupno z dokumentacijo pošljejo na generalni sekretariat v New York. Prav tako je bila obveščena o vsebini vloge tudi komisija OZN za človekove pravice v Ženevi.

Ugotavljanje: blamaža vlade perfektna

Blamaža avstrijske zvezne vlade v zadevi ugotavljanja manjšine je perfektna: te dni je statistični centralni urad na Dunaju končal svoje delo glede štetja 14. novembra ter rezultate predložil uradu zveznega kanclerja. Dr. Bruno Kreisky ima sedaj na svoji mizi črno na belem, za kaj je porabil 100 milijonov šilingov prispevkov avstrijskih davkoplačevalcev, 100 milijonov, ki jih finančni minister Androsch tako pogreša na vseh koncih in

krajih svojega proračuna in ki jih mora avstrijski davkoplačevalec financirati nenazadnje potom višjih in posebnih davkov. Za ta denar pa zvezni kancler sedaj ve,

- da na Koroškem živi niti tretjina Slovencev v Avstriji;
- da je na Dunaju skoraj tisoč Slovencev (točno 806) več kot na Koroškem;
- da je na Nižjem Avstrijskem 921 Slovencev;

● da ima Štajerska 762 Hrvatov, 1831 Slovencev, 481 Madžarov ter 1045 ljudi z drugim materinim jezikom.

● da je na Dunaju celo več Madžarov kot na Gradiščanskem, kjer so Madžari avtohtono naseljeni (Dunaj 2329, Gradiščanska 1838 madžarskih duš);

● da je na Gradiščanskem 14. novembra le pičila četrtnina šla na voliše;

● da na Gradiščanskem živi niti ena tretjina Hrvatov v Avstriji (podoben rezultat kot na Koroškem s Slovenci)...

● Cenjeni bralci, ste že vedeli, da živi na Zgornjem Avstrijskem 860 Slovencev, znatno manj kot v celi Rožni dolini ter ostalem okraju Celovec sploh?

● V ostalem pa ve zvezni kancler le, da so številni Slovenci, Hrvati ter Madžari sicer pri zadnjem štetju imenovali svoj materin jezik, kam pa so tokrat izginili, pa ne ve.

Zato pa ve kancler, da je dolžan častno besedo trem strankam, da ta sporazum kljub nadvse smešnim rezultatom izvaja do konca. Namesto da bi bojkot vzel na znanje ter z njim tudi nauke iz vsakakor dragega pouka. Da pa kancler v prihodnje ne bo vzel dragih davčnih denarjev za tako dvomljive eksperimente, ki potem manjkajo drugod, naj uvede prostovoljno Volkszählungs- ali Volksabstimmungssondersteuer. Kdo bo potem imel še veselje šteti samega sebe, naj za to zabavo tudi plača sam. Če hoče šteti druge, naj plača davek tistim, kajti davek na zabavo imamo tudi drugod...

(Oglejte si tudi tabelo dokončnih rezultatov, ki jo ponatisnemo na tej strani.)

Zvezne dežele	Volilni upravičenci	Oddane kuverte	Veljavne glasovnice	Po materinem jeziku				
				nemško	hrvatsko	slov.	madž.	drugo
Gradiščanska	266.429	72.969	72.642	67.642	2.946	87	1.838	129
Koroška	522.172	451.178	444.858	438.542	626	3.941	336	1.413
Nižja Avstrija	1.371.646	332.947	331.746	327.977	739	921	705	1.404
Zgornja Avstrija	1.196.305	245.409	244.660	241.620	641	860	413	1.126
Salzburg	406.974	75.616	75.391	74.265	156	499	136	335
Štajerska	1.178.773	305.126	304.050	299.931	762	1.831	481	1.045
Tirolska	534.394	47.287	47.106	46.267	88	258	124	369
Predarlška	260.858	13.199	13.168	12.802	31	139	76	120
Dunaj	1.475.245	379.494	377.904	360.970	1.630	4.747	2.329	7.733
Avstrija	7.212.796	1.923.225	1.911.030	1.870.016	7.619	13.283	6.438	13.674

GOSPODARSKI KOMENTAR:

Čemu protesti proti elektrarnam

Znamenja na nebu oskrbe z električno energijo postajajo zelo čudna. Na eni strani vemo, da smo v osrčju Evrope brez te energije odvisneži in reveži — enako v pogledu na celokupno gospodarstvo kot pa ob pogledu na domače ognjišče. Na drugi strani pa se en del prebivalstva upira proti gradnji novih elektrarn. Vprašanje, ki spričo tega stoji v prostoru, kjer živimo, se glasi: Kaj bi bilo, če bi naenkrat po stanovanjih samo za en dan zmanjkalo električne energije? Drugo pa se glasi: kaj bi bilo, če se to zgodi po delavnicah par tisoč industrijskih podjetij te ali druge države?

In kljub temu se kopičijo protesti proti konceptom in projektom novih elektrarn: proti rečnim, proti akumulacijskim, proti kaloričnim in še posebej proti atomskim elektrarnam. Primerov za to ne manjka. Vrstijo se takorekoč iz dneva v dan. Na Koroškem v začetku proti akumulacijskim elektrarnam v območju reke Malta, pozneje proti projektu elektrarn v srednji Dravski dolini in navrh proti projektom v zgornji Dravski dolini, zadnje čase pa proti kaloričnim elektrarnam na bazi zemeljskega plina, prav posebej pa proti prvi atomski elektrarni, ki jo gradijo v Zwentendorfu na Nižjem Avstrijskem.

Ta protislovja, ki jih podobno kot drugod opažamo v naši deželi in državi imajo svoj imenovalec v ugotovitvi: prebivalstvo pričakuje zagotovljeno oskrbo z električno energijo, kadar bi nekdo pritisnil na stikalo, ni pa pripravljeno vzeti v zakup morebitna bremena, ki so s tem povezana.

Pri tem vendar ne gre za bremena — vsaj pri vodnih elektrarnah ne —, ki bi skvarila podobo našega okolja. Lastniki, ki so morali doslej svoja zemljišča odstopiti elektrarnam, še niso utrpeli vidne škode. Shajajo večinoma bolje kot prej. In še to: okolje, kjer so elektrarne nastale, je za oko — in s tem tudi za turistične goste — dosti bolj prikopno kot je bilo. Primerov za to trditev ne manjka.

Eno je vendar ob vsem tudi go-

tovo: kalorične elektrarne povzročajo probleme, še večje pa atomske elektrarne. Kalorične elektrarne kvarijo zrak in čedalje bolj uničujejo krajevno floro in favno. Ogrožajo pa tudi življenje okoliškega prebivalstva. Toda ali ne nalletimo zadnja desetletja na podobne primere tudi v okolju industrijskih podjetij? — Industrija celuloze in papirja Frantschach je zgovoren primer. Zasmrja blizu 50 km dolgo Labotsko dolino od Reichenfelsa do Labota. Ne dosti drugačna ni podoba okolja drugih industrijskih revirjev. Da ne govorimo o teh revirjih v okolici Linza, v Mürztalu in drugod, omenjamo samo okolico Podkloštra, Jesenic itd. itd.

Toda na vsa ta bremena se je okoliško prebivalstvo tekom desetletij navadilo in pristojne oblasti molčijo, ker jim gre v prvi vrsti za delovna mesta in za kapitalno moč občine, dežele in države. Le nove elektrarne ne najdejo dopajanja. Kalorične in atomske upravičeno, ker so njihovi graditelji s strani oblasti bili deležni oslovse prostosti. Pristojne oblasti jim ob odobritvi projekta niso naložile obveznosti, ki bi jih morala izpolniti, da bi bila varnost prebivalstva v njihovem okolju zagotovljena. Pristojne oblasti so torej služile lastnikom podjetij, ne pa prebivalstvu. Ta ugotovitev velja vendar najprej

za industrijo železa in jekla, svinca in cinka, celuloze in papirja ter za številne vrste kemične industrije. Negodovanje prebivalstva je upravičeno povsod, kjer industrializacija kviri njegov življenjski prostor. Pristojne oblasti, to so občine, dežela in država so dolžne, da to negodovanje odpravijo po poti strožje kontrole obstoječih podjetij in po poti strožjih naklad podjetjem, ki so v fazi konceptiranja in projektiranja. Potem bo negodovanje s strani prebivalstva večinoma popustilo. Z vsem zadovoljnih ljudi pa čisto gotovo ni.

Toda eno pri vsem tem ne smemo prezreti: nobena država, nobena dežela, nobena občina in mi vsi skupaj brez zadostnih rezerv električne energije ne bomo imeli zagotovljenih delovnih mest in tudi ne osebnega udobja, ki smo ga navajeni in ki ga želimo še boljšati. Od kod bomo drugače dobili potrebno energijo, če se v svetu spet nekdo spomni, da pripre pipe, po katerih pritakata v deželo zemeljski plin in nafta do delovnega mesta in do naših domačij.

Čemu spričo tega tak odpor proti novim elektrarnam. Ostanimo stvarni. Brez električne energije, za katero povpraševanje skokovito narašča, ne bomo bogatejši, marveč revnejši. Da njeno pridobivanje ne bo v našo škodo, je odgovornost pristojnih oblasti. (bl)

Šolske oblasti proti simpatizerju s Slovenci

Ker se je Štajerski pedagog prof. Gerhard Beermann v okviru Solidarnostnega komiteja za manjšinske pravice zavzemal za izpolnitev člena 7 po besedilu avstrijske državne pogodbe, so uvedle šolske oblasti proti njemu disciplinarni postopek. Profesorja Beermanna dolžijo, da je s tem, da je podprl poziv Solidarnostnega komiteja za bojkot štetja, zapeljal k napačnim podatkom pri uradnem poizvedovanju. Klub slovenskih študentov v Gradcu je že svojčas protestiral proti temu disciplinarnemu postopku, ki so ga tedaj tudi ukinili.

Sedaj pa so ta postopek obnovili, zaradi česar graški klub vidi to zadržanje šolskih oblasti v širšem sklopu:

Štajerski politiki so v zadnjih tednih v več akcijah prikazali svoje simpatije za bivše nacionalsocialiste. Tako je deželni glavar Friedrich Niederl prevzel častno pokroviteljstvo — skupno s svobodnjaškim graškim županom Götzom — nad razstavo desnoradikalne akademske burschenschaft, ki ima izrazit nemškonacionalen značaj. Tudi je bil te dni odlikovan bivši vidni nacionalsocialist Emil

Osim za Koroško

V kulturnem domu v Trstu je potekal seminar za učitelje in profesorje slovenskih šol na Tržaškem. Seminar vsako leto organizira tržaško šolsko skrbništvo ob pomoči in podpori šolskih oblasti ter strokovnjakov iz SR Slovenije. Predavanja obiskujejo profesorji, učitelji ter dijaki višjih slovenskih in srednjih šol.

Največje zanimanje na letošnjem seminarju je bilo brez dvoma za okroglo mizo, na kateri so govorili znani slovenski zgodovinarji dr. Vasilij Melik, dr. Janko Pleterški, dr. Metod Mikuž in dr. Milica Kacin-Wohinz. Posebno pozornost je na tej okrogli mizi vzbudil govor dr. Metoda Mikuža, ki je orisal narodnoosvobodilno gibanje od njegovega nastanka do zmage nad fašizmom ter obrazložil njegov pomen in revolucionarni značaj v boju proti okupatorju ter v boju za vzpostavitev novih družbenih odnosov in ne nazadnje za združitev slovenskega naroda. „To zadnje načelo se v celoti ni izpolnilo,“ je poudaril dr. Mikuž, „saj je precejšen del Slovencev ločen od matične domovine.“

● Počasi pa se tudi to načelo uresničuje, kot to dokazuje ● osimski sporazum, ki še z več ● jim odpiranjem meje daje možnosti nemotenega komuniciranja med Slovenci na obeh straneh meje. Podoben Osimu, ● rekel dr. Mikuž, „bi bil po ● treben tudi sporazum za reševanje koroškega narodnostnega ● vprašanja.“

Manjšinska politika: Koroška ÖVP ukazuje celotni stranki

Dr. Sixtus Lanner, novi generalni tajnik ÖVP, se nahaja na turneji po Avstriji. Te dni je obiskal Koroško ter za koroško časopisje priredil tiskovno konferenco. V svojem uvodnem statementu se namenoma, kot je dejal, ni dotaknil manjšinskega vprašanja. Zato pa se je diskusija pričela s tem. Dr. Lanner je takoj pribil, da zastopa v tem vprašanju isto mnenje kot deželni strankin predsednik Herbert Bacher, ki je na konferenci prav tako bil navzoč. Preciznejšega stališča, kakor nebulozne izjave, da pač vsi želijo miren razvoj na Koroškem, iz Lannerja ni bilo moč dobiti. Zato pa je Bacher sam hvalil svoje blago oziroma svojo politiko, pač pa koroški časnikarji niso bili posebno zainteresirani nad znanimi Bacherjevimi stališči. Sploh se je zdelo, da generalni tajnik velike opozicijske stranke o tem vprašanju ni bil posebej obveščten, nasprotno, namesto da bi odgovarjal na tozadevna novinarska vprašanja, je sam preprosto vpraševal koroške žurnaliste, ali se položaj vendar ni obrnil na bolje. Ker nihče od časnikarjev ni prikimal ali rekel „da“, je Bacher sam dalje hvalil zakon o narodnih skupnostih, ki da je le napredek. Nakar je eden od novinarjev dejal, da pač lahko v tem krogu napravimo anketo, če res kdo misli tako pozitivno. Glede rezultatov ugotavljanja 14. novembra lani (glej glavni članek na isti strani) se Lanner prav tako ni znal priklopiti do spoznanja, da je bilo štetje zanič in da noben seriozen statistik ne bi smel graditi na takih številkah. To pa je bila tudi edina točka, da je Bacher napol pritrdil mnenju novinarjev, da je štetje bilo polomija. Priznal je, da je prepričan, da nihče ne verjame, da je na južnem Koroškem res le 2600 Slovencev; toda, je nadaljeval, tudi ne 60—100.000 Slovencev. Zato pa je Lanner dalj časa potreboval za jasen „ne“ novinarju, ki je hotel točneje vedeti, ali bo zvezna stranka odžagala neuspešnega koroškega Bacherja.

Zaključek: manjšinsko politiko, ki spada v pristojnost zveze, urada zveznega kanclerja, je ÖVP prepustila koroškemu knezu Bacherju. Akoravno ima ta problem tudi zunanje-politične dimenzije. Leta 1972 je prav ta stranka bila tista, ki je očitavala Simi, da je kot deželni politik diletiral na zunanje-političnem parketu. Danes politiki iz koroške province delajo isto, pa tudi Sima ni več grešni kozel, ker je odžagan in te funkcije ne more več izvrševati. Živo nadomestilo je Kreisky.

POKOL V IRAKU

● Pred nekaj dnevi so iraške oblasti dale usmrtiti deset kurdskih borcev za svobodo, ki so jih obdolžile, da so hoteli skovati zaroto v mestu Sulejmanije in usmrtiti tamkajšnjega vojaškega guvernerja. S tem so Iračani sami priznali, da se nadaljuje osvobodilni boj Kurdov.

ZAIRE PRETRGAL STIKE S KUBO

● Zairska vlada je pretrgala diplomatske stike s Kubo, ki jo predsednik Mobutu dolži, da sodeluje pri vdoru plačancev v pokrajino Šaba (prej Katanga). Katanga se je po razglasitvi neodvisnosti Belgijskega Konga hotela odcepiti, zaradi česar so posegle v tamkajšnje boje tudi čete OZN. Ko je secesija propadla, so se zatekli „kaptanški žandarji“ v Angolo, kjer so pomagali najprej Portugalcem v bojih proti osvobodilnim gibanjem. Pozneje so pomagali četam MPLA v bojih proti FNLA in UNITA.

Delegacija koroških Slovencev predala peticijo komisiji OZN proti rasni diskriminaciji: položaj manjšine se je bistveno poslabšal!

Narodni svet koroških Slovencev ter Zveza slovenskih organizacij na Koroškem kot zastopnika slovenske narodne skupnosti na Koroškem ter Hrvatsko kulturno društvo kot zastopstvo hrvatske narodne skupnosti na Gradiščanskem si dovoljujeta posredovati odboru za odpravo rasne diskriminacije ob njegovem 15. zasedanju na Dunaju kratko poročilo o položaju slovenske in hrvatske manjšine na Koroškem, Gradiščanskem ter na Štajerskem.

Z izvedbo tajnega popisovanja materinega jezika 14. novembra 1976 se je podala avstrijska zveza na vlada na pot docela javne diskriminacije, da, moremo reči, likvidacije manjšinskih pravic slovenske in hrvatske narodne skupnosti na Koroškem, Štajerskem in Gradiščanskem.

Zvezni zakon z dne 7. 7. 1976 o pravnem položaju narodnih skupnosti v Avstriji napravi v kričečem protislovju z nastankom ter z besedo in duhom členu 7 avstrijske državne pogodbe ter v nasprotju z načeli Združenih narodov manjšinske pravice med drugim odvise od sorazmerno precejšnjega števila (ene četrtine) številčne velikosti narodne skupnosti, od razširjenosti njenih pripadnikov na zveznem ozemlju ter od njenega številčnega sorazmerja njih velikosti do ostalih avstrijskih državljanih na določenem področju.

S tem zakonom o narodnih skupnostih se je pravni in dejanski položaj slovenske narodne skupnosti na Koroškem ponovno bistveno poslabšal — v nasprotju z izvajalnimi avstrijskega eksperta na zaključnem zasedanju komisije OZN za človekove pravice 5. marca 1976 v Ženevi. Tako stopi namesto dosedanjega zveznega zakona z dne 6. 7. 1972 o namestitvi dvojezičnih

topografskih napisov in oznak v področjih Koroške s slovenskim prebivalstvom, ki je predvideval 205 krajevnih napisov s slovenskimi oznakami, razdeljenih na vso avtohtono naseljeno območje koroških Slovencev (ki so ga koroški Slovenci smatrali kot prvi korak za popolno izpolnitev določil člena 7, odst. 3, po katerem bodo v takih okrajih „označbe in napisi topografskega značaja prav tako v slovenski ali hrvaščini kakor v nemščini“) v zakonu o narodnih skupnostih nova ureditev, ki po predlogu treh koroških strank za tozadevno odredbo k zakonu o narodnih skupnostih predvideva dvojezične krajevne napise le več v devetih od skupno 62 jezikovno mešanih občin po strukturi v času podpisa državne pogodbe 15. 5. 1955. V ostalem pa zveznega zakona z dne 6. 7. 1972 v nasprotju z izjavami avstrijskih ekspertov v različnih mednarodnih gremijih in

predvsem tudi pred komisijo za odpravo rasne diskriminacije nikoli niso izvajali.

Po nadaljnji načrtovani odredbi k zakonu o narodnih skupnostih naj bi tudi slovenski uradni jezik dodatno k nemškemu v nasprotju k zdaj v okviru odloka veljavni rešitvi namesto v vseh 52 jezikovno mešanih občinah bil dopuščen le več v 13 po občinski strukturi iz leta 1968. S tem zožujejo avtohtono naseljeno območje slovenske narodne skupnosti s trikot tako imenovanega popisa materinega jezika, ki ga je slovenska narodna skupnost poleg tega bojkotirala, na približno eno tretjino.

Slovenska narodna skupnost na Koroškem se s takšno diskriminacijsko ureditvijo nikoli ne more zadovoljiti. Zveza slovenskih organizacij na Koroškem ter Narodni svet koroških Slovencev sta zaradi tega prisiljena, da neposredno opozorita odbor Združenih naro-

dov za odpravo rasne diskriminacije na svoj položaj ter kažeta pri tem na dejstvo, da se je ta odbor že večkrat, predvsem pa na 8., 9. in 10. zasedanju, ukvarjal z našim vprašanjem pri obravnavi prvega poročila zastopnika republike Avstrije o zakonitih določilih v zvezi z mednarodnim sporazumom o odpravi vseh oblik rasne diskrimi-

nacije. Položaj se medtem vendar ni poboljšal, temveč, kakor smo zgoraj obrazložili, bistveno poslabšal, tako da novi zakon o narodnih skupnostih ne predstavlja ureditve mednarodnih obveznosti v zaščito manjšin, temveč izrecno kršitev mednarodnega sporazuma o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije.

Apel koroških kristjanov!

Akcija koroških kristjanov za sporazumevanje narodnih skupnosti je na svoji zadnji seji pred nekaj dnevi z večino sklenila:

Akcija koroških kristjanov (Aktion Kärntner Christen — AKC) izraža resne pomisleke proti bistvenim določilom in zaradi tega proti izvedbi zakona o narodnih skupnostih, ki je bil sklenjen brez sodelovanja zastopnikov slovenske narodne skupnosti v odločilni fazi, brez njihove pravice soodločanja in brez njihovega privoljenja.

S tem zakonom člen 7 avstrijske državne pogodbe v bistvenih točkah ni izpolnjen. Akcija koroških kristjanov, ki je le za skupno rešitev narodnostnega problema, zahteva zaradi tega:

1. Zakon o narodnih skupnostih je treba v tesnem sodelovanju z zastopniki slovenske narodne skupnosti novelirati, pri tem se morajo upoštevati njihovi pridržki ter argumenti. Novelirano besedilo naj se predloži šele

tedaj v sklepanje, ko bo doseženo soglasje z zastopniki slovenske narodne skupnosti o njegovi vsebini in o njegovi formalni jezikovni obliki.

2. Novelirani zakon o narodnih skupnostih naj bi veljal na vsem avtohtonem naseljenem območju koroških Slovencev, kakor je to zahtevano in določeno v manjšinskem šolskem zakonu iz leta 1959, da bi tako bila dosežena ureditev, ki odgovorja določilom državne pogodbe in ne bi bil izključen velik del slovenskega prebivalstva od pravic, ki so mu zagotovljene.

3. Rezultat tako imenovane ugotavljanja manjšine novembra 1976 ne sme služiti kot podlaga za izvedbo zakona o narodnih skupnostih, ker državna pogodba ne predvideva štetja manjšin kot predpogoj za njeno izpolnitev in razen tega rezultat ne reflektira dejanske številčne moči slovenske narodne skupnosti.

IZ DRUGIH ČASOPISOV — IZ DRUGIH ČASOPISOV — IZ DRUGIH

Protest na Dunaju

V takšnem položaju predstavlja sobotna akcija obeh osrednjih organizacij v marsičem novo kvaliteto. Nova kvaliteta je udeležba: kljub izredno kratkemu roku, zaradi katerega organizatorjem ni bilo moč natančneje obvestiti prebivalstvo, v čem je politična teža takšne protestne vožnje, je udeležba pressegla sleherna pričakovanja. Udeležba je ponovno pobila tveženja o „osamljenosti“ osrednjih organizacij, ki da nimata opore v slovenskem prebivalstvu.

Nova kvaliteta je nadalje domet demonstracije. Z njo so Slovenci krenili na sam Dunaj, pa ne zaradi

političnega ekshibicionizma, marveč zato, da tudi na ta način — in drugega skorajda nimajo, kajti koncentracija sredstev javnega obveščanja v Avstriji Slovincem ni v pomoč in redkokdaj prodre resnica o njihovem položaju v avstrijski tisk — opozorijo demokratične Avstrijce na svoj položaj, da tudi po tej poti poskusijo identificirati popačenja v avstrijski demokraciji s svojim položajem in boj za svoje narodnostne pravice povežejo z bojem zoper zlorabe demokracije v Avstriji nasploh.

In — ne nazadnje — je za marsikoga nekaj novega tudi borbenost, ki so jo izpričali Slovenci s

(Dalje na 8. strani)

Brez pomislekov so mnogi podjetniki vključili gestapo pri zatiranju posameznih uporniških delavcev in vsega osebja. Gestapo je bil orodje interesov kapitala in je spet vzpostavil „mir in red“ v obratih. Kolovodje akcij so jo odnesli v lažjih slučajih z začasnim zapornim in strogim ukorom; mnogokrat pa so bili ukrepi ostrejši: prisilna premešitev na delovna mesta v Nemčiji, vpoklic v vojsko, v težjih slučajih tudi zapor ali KZ. Očitno je, da je naklonjenost NS-oblasti do podjetnikov — tudi Nemška delovna fronta (DAF) kot neke vrste nadomestek sindikata ni mogla ali ni hotela delati v prid delavcem — okrepila večino avstrijskega delavstva v njihovi sovražnosti do nacionalsocialistov.

KATOLIŠKO-KONZERVATIVNI ODPOR

Avstrijski škofji, z dunajskim nadškofom kardinalom Innitzerjem na čelu, so sicer — v popolno napačni presoji resničnih namenov NS-režima in preračunanega oportunitizma — pozdravili v neki „slovesni izjavi“ 18. marca 1938 prevzem oblasti nacionalsocialistov, vendar se je to pozitivno stališče zelo kmalu spremenilo. Pogajanja o modus vivendi med oblastniki in Cerkvijo, ki so se vlekle več mesecev, so spodletela, ker se NS-režim ni bil voljan držati obljub in pogodb, to je v tem primeru konkordata. Glavno težišče ukrepov proti katoliški Cerkvi je bilo naperjeno proti njenemu, ne ravno majhnemu premoženju, v katerem so nacionalsocialisti videli vir za obogatitev države, stranke in pogosto tudi posameznih nacističnih veljakov in proti obsežnim katoliškim vzgojnimi institucijam, ki so bile napoti totalitarnim stremlje-

DR. WOLFGANG NEUGEBAUER:

(4. nadaljevanje)

Avstrijski odpor 1938-1945

njem za vzpostavitev nacionalsocialističnega vzgojnega sistema. Toda ne smemo imeti vseh takratnih ukrepov za negativne n. pr. ločitev Cerkve od države, za kar si prizadevajo tudi socialisti, in nekatere uvedbe, n. pr. civilni zakon ali cerkveni davek, ko so se obdržale do danes. Proticerkveni ukrepi, ki so šli roko v roki z zasledovanjem in diskriminacijo bivših funkcionarjev krščanske „stanovske države“, so vodili k ustanovitvi katoliškega odporiškega gibanja oziroma katoliških odporiških skupin. Razločevanje v tem taboru je večkrat težavno, ker so katoliške odporiške skupine pogosto imele tudi monarhistične tendence ali veliko-avstrijske predstave.

Največje in najpomembnejše organizacije so bile „Österreichische Freiheitsbewegung“ — „Avstrijsko osvobodilno gibanje“ zborovodje Klosterneuburških avguštincev Karla Romana Scholza, skupina z istim imenom dr. Karla Ledererja in „Velikoavstrijsko osvobodilno gibanje“ dr. Jakoba Kastelica. Te, jeseni 1938 nastale skupine, ki so, kot navaja obtožnica, zasledovale cilj, „da strmoglavijo nacionalsocialistično državno vodstvo in da z odcepitvijo alpskih in donavskih gau-ov uredijo novo avstrijsko državo“, so bile 1940 tik pred združitvijo, ko jih je igralec gledališča Otto Hartmann izdal gestapu. Od 340 aretiranih so 12 borcev za svobodo usmrtili.

Razmeroma veliko — v primerjavi s pomembnostjo pred 1938

oziroma po 1945 — je bilo število in obseg monarhističnih odporiških skupin, ki pa so imele komaj povezavo z legitimistično emigracijo okoli Otto Habsburga. Otto, danes eden od glasnikov reakcionarnih sil v Evropi, se je 1938 ostro izjavil zoper aneksijo Avstrije in so ga kot „veleizdajalca“ postavili na nemške tiralnice. 15. marca 1938 je dal v Parizu sledečo izjavo (citirano v izvlečkih):

„V moji lastnosti kot naslednik dinastije, ki je vodila veličino in blagostanje Avstrije skozi 650 let, kot govornik čustev milijon Avstrijcev, ki občutijo za svojo domovino najčistejšo in najbolj gorečo ljubezen, najbolj ogorčeno protestiram proti nezaslišanemu agresiji s strani Nemcev, katere žrtev je postala Avstrija. Ta agresija je izzivanje temeljnih načel mednarodnega prava. Protestiram proti nasilni aneksiji Avstrije k Nemčiji in zavračam ljudsko glasovanje, ki bi pod kontrolo nemških čet legaliziralo z aktom sile že izvršeno dejstvo. V situaciji, ki je nastala po flagrantni kršitvi prava, ne morem nikoli privoliti ne jaz ne avstrijsko ljudstvo. Vse svoje zaupanje polagam v Boga in upam, da bo končno zmagala kršena pravica.“

Največja legitimistična odporiška skupina je bila „Illegalna avstrijska cesarju zvesta fronta“, ki pa ni bila sestavljena iz aristokratov, temveč iz penzionistov in gospodinj, strežnic in podobno. Zdi se mi sploh pomembno, da so monarhistične odporiške skupine

imele izrazito socialno programatiko, ki je bila značilna že za legitimistično politiko pred 1938. Kot je znano, je Otto Habsburg tedaj nastopal za ponovno dovolitev socialdemokracije, ker je v tem videl predpogoj za uspešen obrambni boj proti Hitlerju. 1940 so nekateri Habsburgovi pristaši ustanovili celo „Avstrijsko delavsko stranko“, ki seveda ni imela niti enega delavca za svojega člana. Njena glavna programska točka se glasi: „Socialna ljudska monarhija na demokratični podlagi“. Aktualno paralelo predstavljajo „karlisti“ v Španiji, opozicijska skupina monarhistov, ki se zavzemajo za monarhijo na socialistični podlagi.

Večino katoliških in monarhističnih odporiških skupin je gestapo razbil že do 1940. Po odpustitvi ujetnikov iz KZ-a, npr. Felixa Hurdasa in Leopolda Figla, so se tvorile nove skupine, ki pa povečini niso predstavljale aktivnejših organizacij, temveč bolj prosta srečanja v stanovanjih in kavarnah ali v gostilnah pri vinu, kjer so snovali načrte za dobo po nacizmu. Eden teh kavarniških krogov, ki mu je med drugim pripadel pokojni občinski odbornik avstrijske ljudske stranke Hans Leinkauf, je po uradnih spisih, predlagal ime „Avstrijska ljudska stranka“. Tako pri krščanskih delavskih zastopnikih okoli Kunschacha, Hurdasa in Weinbergerja, kot tudi pri kmetih in obrtnikih najdemo take zarodke. Zatorej ni samo izmišljotina, če prof. Ludwig Reichhold v svoji zgodovini ÖVP izdela njen nastanek v odporu. Seveda je treba dodati, da je to antifašistično jedro zelo zgodaj izgubilo svoj pomen zaradi vedno novih premikov na desno, tako imenovane reforme Avstrijske ljudske stranke.

ODPOR VERSKIH IN NACIONALNIH MANJŠIN

Od ostalih verskih skupin v Avstriji je vredno omeniti kot odporiške skupine samo sekte bibelforšerjev in adventistov. Predvsem bibelforšerji, imenovani tudi priče Jehove, so razvijali znatno delovanje in so imeli celo ilegalnim levičarskim skupinam podobno organizacijo z deželnimi vodstvi, oporišči, ilegalnimi tiskarnami in razdelitvenim aparatom. Ker so NS-državo popolnoma odklanjali in zavračali služenje vojske, so bibelforšerje najostreje zasledovali. Na stotine jih je pomrlo v KZ-ih ali so jih usmrtili, čeprav bi si mogli kupiti svobodo in življenje s tem, da bi zanikali svoj nauk.

Zadržanje avstrijskih manjšin je bilo odvisno od tega, kako je NS-režim ravnal z njimi. Medtem ko so Hrvate pustili pri miru in so le-ti zato ostali mirni, so preganjani koroški Slovenci postali sprožilni element partizanskega delovanja v Avstriji. Iz diskriminiranih „meščancev“ (v smislu Nürnberških zakonov) je bila sestavljena tako imenovana „Mischlingsliga Wien“. Ljudsko sodišče je na kuriozen način upoštevalo njihov rasni izvor kot olajševalno okoliščino. Židom je bil praktično vsak organiziran odpor onemogočen, vendar jih najdemo precej v komunističnih in socialističnih skupinah. Najradikalnejše delovanje so razvijale komunistično usmerjene skupine dunajskih Čehov.

Tudi med stotisočimi tujih delavcev, ki so jih predvsem iz vzhoda nasilno pripeljali v Avstrijo in so jih strašno izkoriščali, so se tvorile odporiške skupine. Delno so te skupine usmerjali avstrijski delavci.

(Dalje prihodnjič)

Življenje v šentlipški fari

(Smrt žanje s svojo neusmiljeno koso)

PLAZNICA

Dne 15. 1. 1977 smo spremili na farno pokopališče v Št. Lipšu Gregaja Golavčnika, v 58. letu starosti. Pogrebne obrede je opravil g. dr. Ostrovski ter nam stavil pokojnega Gregaja za vzgled v njegovi pripravljenosti pri darovanju za potrebe farne cerkve, ter vobče za potrebe bližnjemu. Kljub slabemu vremenu, ker je že prej vso noč snežilo in nato še celo dopoldne, se je k pogrebu udeležilo častno število pogrebevc.

Pokojni se je rodil v Zagorju, pri pd. Golavčniku, kjer je preživel svoja mlada in šolska leta. Po zasedbi Avstrije po nemških nacionalsocialistih leta 1938, je nato šel služiti v Šteben pri Globasnici h kmetu Klemincu, odkoder je nato moral k vojakom v nemško vojsko. Vojaška leta je največ prestal oz. prebil na Finskem, odkoder je vedno pisal svojcem v domovini oziroma v njih preganstvo v izseljeniško taborišče, kamor je tudi za njega veljalo povelje 15. 4. 1942, ko so prišli ob zgodnji jutranji uri gestapovci in izselili Golavčnikovo družino v Zagorju. Na pragu rodne Golavčnikove hiše so prebrali tudi ime Gregorja Golavčnika, ki pa je že stal v sukni nemškega vojaka na severni fronti. S tem se še enkrat jasno izpriča naslov knjige, ki jo je spisal naš koroški rojak g. Mirko Kumer, pd. Črčej "Po sili vojak", kako so morali naši najožji bratje služiti v ojaščino v nemški vojski.

Po srečno prestani vojni se je pokojni vrnil jeseni leta 1945 nazaj v svoj domači kraj, kjer je takoj nastopil službo kmečkega delavca, pri Antonu Orilu, pd. Jegartu na Plaznici. Služil je do svoje prezgodnje smrti 32 let istemu skrbnemu gospodarju. Odšel je kot zadnji kmečki hlapec naše fare služiti Gospodarju večne in svobodne domovine. Po tej poti se iskreno zahvaljujemo Jegartovi družini, kjer so vsakega člana, ki je prišel služiti na njih kmetijo, vključili v svoj družinski krog in mu nudili vso duhovno ter moralno pomoč. So slučajni, kjer bi bila taka enotna družinska skupnost iz duhovne in družinske potrebe zelo nujna ter obogatilo naše veroizpovedi!

Smrt se s Plaznice ni odse-

ROŽEK

(Slovenski občinski odbornik Maks Kanzian odlikovan)

Maks Kanzian, pd. Kocjan iz Rožeka, je prejel pretekli teden zlato kolajno za zasluge za republiko Avstrijo. Podelil mu jo je zvezni predsednik Kirchschräger za zasluge, ki jih ima odlikovani za občino Rožek, v kateri je od leta 1949 naprej neprestano odbornik na slovenski listi. V tem času je bil Maks Kanzian tudi 20 let zastopnik župana.

Številnim čestitkam se pridružuje tudi NT in NSKS ter Klub slovenskih občinskih odbornikov. Osebno pa kličemo gospodu Kocjanu še na mnoga leta v krogu svoje družine.

BOJA VAS — GRADEC

V začetku januarja sta sklenila v Gradcu v krogu ožjih sorodnikov zakonsko zvezo g. dr. Heribert Rainer ter ga. dr. Christine Gamse. Oba sta promovirala na graški univerzi doktorat iz medicine. Zdej služujeta na celovški deželni bolnišnici, kjer bosta marsikateremu izmed nas ob priliki potrebe radevolje pomagala vrniti zdravje.

K promociji ter uspešnemu skupnemu zakonskemu življenju želimo obilo sreče.

lila, ampak čez dober mesec dni, 26. 2. 1977, navrh potrkala kar pri sosedovi družini pri Omevku ter prekinila prepolino življenje, pd. Omevkove matere, Rozine Auprih, v 75. letu starosti.

Rajna je s svojim tudi že pokojnim možem skrbno in vestno gospodarila na Omevkovi kmetiji, kjer je bilo potrebno združiti delo z molitvijo, da ni izostal božji blagoslov. Na takih gorskih kmetijah je bilo in bo mogoče tudi v bodoče gospodariti samo, če vlada res prava družinska skupnost v oklopu predanosti božji pomoči oziroma zupanja v njega.

Hčer pokojne matere, Mici, por. Resman, ki je naslednica Omevkove kmetije, zna vrline pokojne matere dostojno posredovati svojim otrokom, ki so pripravljene žrtvovati se pri sodelovanju farne mladine oz. cerkvenem pevskem zboru. Vnukinja pokojne Omevkove matere, Marija Resman, poroč.

Sager, je bila ob priliki primicije č. g. Florjana Zergoja, sedanjega vzornega koroškega župnika, za teto oz. tako imenovano nevesto. Zato je mašo zadušnico za pokojno Omevkovo mater daroval č. g. Florjan Zergoj ob asistenci č. g. Poldija Zunderja iz Železne Kaple, ki je nadomestil domačega župnika dr. Ostrovskega, ki je bil službeno zadržan. V klenih besedah sta oba, g. Zunder v cerkvi, g. Zergoj ob odprtem grobu, orisala lik in trud pokojne matere.

Cerkveni pevci so se obema rajnima oddolžili z žalostinkami na domu, v cerkvi ter ob grobu. Tudi njim velja hvala za njih požrtvovalnost, da se vadijo novih pesmi in žrtvujejo mnogo časa za vaje v blagor farne skupnosti. V povezavi s tem ne smemo pozabiti na pomoč, ki sta jo našim pevcem nudila oz. jo še posreduje č. g. Florjan Zergoj ter učitelj g. Jožko Koncilija, ki sta našim pevcem že

posrebovala novih izborov pesmi ter g. Koncilija še nadalje vadi naše pevce in žrtvuje svoje proste ure iz precej oddaljenih Vogrč. Torej tako naprej in farna skupnost bo močnejša in uspeh naše harmonije bo potrdila vaša lepo zapeta pesem.

ŠKOCIJAN — KRŠNA VAS

V Škocijanu smo položili materi zemlji dne 5. 3. 1977 našega nekdanjega farnega občana pokojnega Jakoba Kerta, pd. Železnikovega očeta, v 77. letu starosti.

Pokojni je bil dolga leta najemnik Železnikove kmetije v Kršni vasi, ki je bila last grofa Orsinija Rosenberga. Pozneje si je pa zgradil ob bližini Klopinskega jezera gostišče. Rajni je bil eden prvih, ki si je nabavil traktor ter posedoval obrt prevozništvu. Nešteto kubičnih metrov lesa je pokojni zvozil od naših kmetij k tvrcki Leitgeb in drugam s svojimi sinovi, ki njegovo obrt nadaljujejo.

V vseh treh primerih izrekamo po tej poti žalujočim naše iskreno sožalje. Pokojnim pa naj sveti večna luč v upanju večnega vstajenja! Šentlipšarji

Žmukov deda na Plešivcu - 70 let

Žmukov deda je bil rojen pri Toplicarju na Plešivcu; takrat sta spadali obe kmetiji skupaj: Toplicarjeva in Žmukova. Podedoval pa je Žmukovo od starega očeta. Ko se je spet po l. 20 ustanovilo slovensko prosvetno društvo „Gorjanci“, je tudi on sodeloval v društvu in ni bilo prireditve in ne igre, da ne bi bil zraven tudi „Honzl“ s svojim humorjem. Radi se spominjamo iger: „Razvalina življenja“, ko je nastopil v vlogi kmeta Sirka ali „Lumpacij vagabund“; tu je igral mizarja Limeža in še druge. Vse te vloge je prav mojstrsko podal.

Ko je bil polnoleten, se je preselil na svojo kmetijo in si ustvaril svojo družino. Prišla je vojna in kruti nacizem, kakor drugim slovenskim družinam, tudi tej ni prizanesel. Žmukov oče je moral k vojakom, zadnje leto vojne je moral še Žmukova mama v celovški zapor, kajti kot slovenska žena in mati je bila našim domačim ovaduhom preveč napoti. Le-tem je

bilo vseeno, če so doma jokali trije neboljni otroci in se je oče bojeval za Hitlerja na fronti.

Stari mami, ki je bila ta dan slučajno tam, pa so zablačali, da mora ostati tu in gospodariti s Poljakinjjo in Ukrajincem.

Upanje na konec vojne vendar ni zapustilo ne očeta pri vojaki in ne mame v zaporu, čeravno se je treslo mesto pod bombami. Hitlerjeve vojne je bilo konec in odprla so se vrata tudi za Žmukovo mamo, po daljšem času je priromal tudi oče od vojakov.

Družina je bila srečna. Človeška usoda pa ne miruje. Zavrtna bolezen je utrgala tej družini mamo v prezgodnji grob. Hčerka se je že prej poročila in tako je stal oče sam z dvema sinovoma. Sin Tomi, sedanji gospodar, pa je spoznal, da brez gospodinjne ne gre. Šel je daleč v Št. Peter na Vašinjah po Završnikovo Nežiko, ki je tudi gojenka gospodinjne šole v Št. Rupertu pri Velikovcu. To smo tudi

opazili v njeni kuharski spretnosti, ko nas je pogostila. Ko pa je praznoval deda 70-letnico, so bili povabljeni tudi pevci „Gorjanci“. Prišli so z majhnim darilom in lepo podoknico. Pesem za pesmijo se je odvijala v veseli domači družabnosti pozno v noč.

Žmukovemu dedu pa želimo še mnogo zdravih let med čebljanjem svojih štirih vnukov, ki so mu v veliko veselje in kratek čas!

Eden od pevcev

svoj predlog utemeljil s tem, da je opozoril na neugodno situacijo kopališča, na pomanjkanje prostorov za sončenje in parkiranje. Po njegovih besedah sta z ozirom na premajhno donosnost dve kopališči za občino gotovo preveč. Tej argumentaciji se je torej pridružila večina občinskega sveta.

Na dnevnem redu, ki je tokrat obsegal samo dve točki, je bilo še poročilo o pregledu občinske blagajne. Kontrolni odbor, v katerem je zastopan tudi mandatari VS, je ugotovil, da je blagajna v redu.

Občinsko sejo so odborniki zaključili z razpravo o slučajnostih. Zastopnik VS je vprašal župana, zakaj da gradnja poštnih garaž ne napreduje, na kar mu je župan zagotovil, da bo ta občinski projekt do jeseni prav gotovo dograjen. -kl

RAČJA VAS

(Razbit avtomobil)

21-letni avtomehanič, Aleksander D. iz Mostič, se je minul četrtek, okoli 22. ure, peljal vinjen s svojim avtomobilom. V Račji vasi, v občini Gospa Sveta, ga je seveda zaradi prehitre vožnje zaneslo preveč na desno plat cestišča in že se je skotalil po brežini. Medtem ko se mladeniču ni nič pripetilo, je njegovo vozilo skoraj popolnoma razbito.

SPODNJE BOROVLJE

(Z avtom v drevo)

Kot je znano, je občinska cesta v Spodnjih Borovljah, v bekštanski občini, sila ovinkasta. Po tej cesti je vozil v nedeljo 18-letni tovarniški delavec Gerhard Sitter iz Brezij pri Rožeku. Ker je Sitter menil, da se samo s prehitro vožnjo pride lahko domov, je še bolj pritnil na plin, in hajdi po težko ovinkasti cesti. Šlo pa je tako le nekaj časa, kajti na naslednjem ovinku ga je vrglo s ceste in nato

ZA TISKOVI SKLAD SO DAROVALI:

Viktorija Janesch, Hodiše	400.—
Andrej Ogris, Drabunaže	100.—
N. N., Št. Jakob v Rožu	100.—
Jožef Olip, Goriče	100.—
Johan Ojcl, Borovlje	50.—
Preč. g. Maks Mihor, Kotmara vas	50.—
N. N., Doljna vas	50.—
Jurij Malle, Vrh	50.—
Marija Kanzian, Robež	50.—
Neža Kröpf, Št. Janž	50.—
Mihael Hafner, Št. Janž	50.—
Marija Kunčič, Podsinya vas	50.—
Jožko Ojcl, Polena	50.—
Dr. Stanko Jelen, Bistrica	50.—
Melanija Begusch, Sveče	50.—
Johan Feinig, Sveče	50.—
Kristijan Kofler, Št. Peter	50.—
Hanzej Gröblacher, Reka	50.—
Viktor Antonič, Reka	50.—
Johan Lederer, Reka	50.—
Terezija Wuzela, Reka	50.—
Marta Kunčič, Št. Peter	50.—
Johana Koren, Št. Jakob 1	50.—
Ana Jelenik, Št. Jakob	50.—
Dr. Simon Hoja, Št. Jakob	50.—
Andrej Schüttelkopf, Velika vas	50.—
Alojz Baumgartner, Bistrica	50.—
Doroteja Samonig, Št. Jakob	50.—
Anton Gabriel, Leše	50.—
Jožef Mikl, Svatne	50.—
Valentin Müller, Rute	40.—
Martin Mišič, Podsinya vas	30.—
Marija Pack, Bistrica	30.—
Pavla Ramusch, Podgorje	30.—
Marija Böhm, Velika vas	30.—
Johan Keuschnig, Svatne	30.—

ŠT. JANŽ V ROŽU

(Rojstvo)

Pepci in Eriku Užniku se je rodil sin. Ime mu je Erik Danijel. K vselemu dogodku čestitata NT in NSKS.

ŠMOHOR

(Pijan mopedist)

V nedeljo, 3. aprila, se je peljal pijan po šmohorski občinski cesti s svojim mopedom 26-letni kmečki delavec Johann Waldner iz Spodnjih Moš. Tik pred Šmohorjem pa se je Waldner nenadoma prevrnil s svojim vozilom in obležal nezavesten na cesti. Sedaj se ranjeni delavec zdravi v beljaški deželni bolnišnici.

ŠKOFIČE

(Občinsko kopališče le breme)

Občina Škofiče bo del enega kopališča na Vrbskem jezeru — občina ima tam dve kopališči — spet prodala, in sicer za 2,1 milijona šilingov podjetniku Eckertu, deležniku firme ESTO v Lipi nad Vrbo. Kupec ima poleg kopališča že nekaj zemljišča. Neki domačin je ponudil za dve tretjini manjšo vsoto. Prodajo dela kopališča je občinski svet na svoji seji v četrtek, 31. marca, sklenil z večino glasov (Vol. skupnost in SPÖ) na predlog, ki ga je dal zastopnik Volilne skupnosti, Herman Jäger, po izčrpnem debati. Občinski odbornik Jäger je

PIREDITVE

VELIKONOČNI KONCERT

Prireditelj: SPD „Jepa“

ob Baškem jezeru

Kraj: Loče, pri Pušniku

Čas: ponedeljek, 11. 4. 1977, ob 19.30

Nastopa: Kvartet iz Slovenjega Plajberka in Instrumentalni ansambel „Drava“ s pevci

IGRA: „ŽUPNIK IZ CVETOČEGA VINOGRADA“

Prireditelj: KPD „Planina“ v Selah

Kraj: Sele, v farni dvorani

Čas: ponedeljek, 11. 4. 1977, ob 14. uri

IZLET V KANINSKO POGORJE IN V BENEŠKO SLOVENIJO

Prireditelj: Slovensko planinsko društvo

Zbirališče: Št. Jakob, na vaškem trgu

Čas: nedelja, 17. 4. 1977, ob 5.30

KULTURNA PRIREDITEV: „TRIJE TIKI“ IN „OH, TA TABERNA“

Prireditelj: SPD „Borovlje“

Kraj: pri Cingelcu na Trati

Čas: nedelja, 17. 4. 1977, ob 14.30

Gostuje: SPD „Bilka“ iz Bilčovsa

VIGREDNI KONCERT

Prireditelj: SPD „Edinost“

v Pliberku, MPZ „Podjuna“

Kraj: Pliberk, pri Schwarzlu

Čas: sobota, 16. 4. 1977, ob 20. uri

Nastopajo: Moški pevski zbor SPD „Edinost“
Mešani pevski zbor „Podjuna“
Folklorna skupina
SPD „Edinost“

OTVORITEV RAZSTAVE: „SLOVENSKI TISK NA KOROŠKEM“

Prireditelj: Slovenska prosvetna zveza iz Celovca

Kraj: v dvorani „avla slovenica“, Paulitschgasse 5—7

Čas: torek, 19. 4. 1977, ob 19. uri

Razstava bo odprta do 29. 4. 1977 in sicer od ponedeljka do petka od 13. do 17. ure

VABILO

Ansambel „ŠTIRJE KOVAČI“

bo igral v nedeljo, 10. aprila 1977, ob 20. uri pri Šoštarju v Globasnici. Vsi prisrčno vabljeni!

BOROVLJE

(Orožnik umrl za posledicami nesrečnega strela)

V torek, 29. marca, je na orožniški postaji v Borovljah čistil svoj revolver 56-letni orožniški uradnik, Siegfried Krappinger, doma v istem kraju. Pri čiščenju je nenadoma počil strel in zadel Krappingerja v prsa. Hudo ranjenega orožnika so hitro prepeljali v celovško deželno bolnišnico, kjer so se zdravniki več dni trudili, da bi mu rešili življenje. A vse humano delo požrtvovalnih zdravnikov je bilo zaman. Siegfried Krappinger je v noči na 1. april podlegel hudi strelni rani.

Št. Jakob: premiera „Kacijanarja“ lepo uspela

Šentjacobski igralski skupina se je pod vodstvom pečniškega župnika Petra Stickerja tokrat lotila zelo zahtevne igre, dramske kronike, ki obravnava propadlo zaroto ponosnega fevdalca proti slabotnemu in nevhvaležnemu vladarju. Tragedijo v 5 dejanjih je napisal slovenski pisatelj Anton MEDVED (1869—1910) v lepem pesniškem jeziku, ki je prišel do izraza predvsem v glavni vlogi, v Kacijanarju, ki ga je podal Franc Krištof, vodja hranilnice v Ločilu.

Ob prvi predstavi tragedije objavljamo na kratko tudi njeno vsebino: Nekdanji kraljevski general Kacijanar pobegne iz ječe na Dunaj in se zateče na Hrvaško k plemičema Nikolaju in Ivanu Zrinjskemu. Kot poveljnik avstrijske vojske je bil pri Osijeku doživel poraz, predvsem po krivdi zagrebškega škofa, ki je vojski prenehal pošiljati hrano. To je storil, da bi se cesar Ferdinand z zmago preveč ne okrepil. Cesar pa je dal Kacijanarja vreči v ječo.

Na Hrvaškem začne Kacijanar snovati zaroto proti cesarju s pomočjo hrvaških in ogrskih velikašev, ki sklenejo ponuditi hrvaško krono ogrskemu kralju Janošu, ki ga podpirajo Turki. Nočejo več biti slepo orodje Ferdinanda v boju proti Turkom in upajo, da bodo mogli ustvariti samostojno Hrvaško od Karavank do Carigrada z domačim kraljem.

Zarota se začne hkrati zaradi vrste neugodnih pripetljajev: avstrijski cesar Ferdinand sklene mir z ogrskim kraljem Janošem, Kacijanarja hčerka Skolasta prizna svojemu očetu zaroko z nekim Dunajčanom, potem ko jo je bil oblubil Ivanu Zrinjskemu, svojemu gostitelju. Zviti Katarini Frankopanski uspe, da svojega snubača Nikolaja Zrinjskega naščuva proti Kacijanarju, njegovemu bratu Ivanu pa povê, da je Skolasta že zaročena. S tem tudi omaja Ivanovo povezanost s Kacijanarjem. Na drugi strani pa je prispela novica, da se turški sultan jezi zaradi skle-

njenega miru med cesarjem Ferdinandom in kraljem Janošem in da grozi, da bo prišel z veliko turško vojsko in odstavil kralja Janoša, zaveznika zarotnikov. Preplašeni somišljeniki Kacijanarja začnajo odpadati, sam pa upa samo še na turško pomoč.

Brata Zrinjska sta dobila cesarjevo povelje, naj mu Kacijanarja pripeljeta živega ali mrtvega; ta pa si je bil zagotovil turško pomoč in namerava odpotovati v Carigrad. Na poslovljeni večerji ga umorita dva služabnika Zrinjskih.

Igralci: Franc Krištof (Kacijanar), Karli Krautzer (Nikolaj Zrinjski), Franc Krištof (Ivan Zrinjski), Mari Klemenjak (Katarina), Hermi Stornik (Skolasta), Angela Gaggl, Pepca Lederer, Joško Lepušič, Slavko Sticker, Ludvik Serajnik, Postranjakova fanta i. dr.

Po predstavi je NT vprašal gledalce po vtisih in kritiki uprizoritve: Franc P., Bistrice na Zilji: „Avstrijskemu ‚kralju‘ se koroški Slovenci ne bomo vdali nikoli!“

Hanca B., Dunaj: „Le redko vidim tako zahtevne uprizoritve.“

Anica P., Železna Kapla: „Publika je bolj vajena veseloiger, posebno tu v Št. Jakobu. Vsa čast igralcem.“

Milica M., Celovec: „Igralsko zelo težka igra. Tako igralci kot tudi gledalci se morajo šele navaditi na take uprizoritve.“

Ingrid K., dijakinja Slov. gimnazije: „Vesela sem, da sem videla dramo iz slovenske literature.“

Janko M., prof. Slovenske gimnazije: „Igra je pretežka, slovensčina je antikvarična, igralci so pogumni.“

Andrej K., Št. Jakob: „Začetek oziroma uvod režiserja je bil zelo slabo dojemljiv, ker je bila spremljava preglasna. Izgovorjava igralcev je dobra.“

Stanko T., Kostanje: „Uvod bi bil brez zvočnika in glasbe bolj razumljiv.“

Tem mnenjem naj dodam le še, da bi bilo dobro, če bi režiser v uvodnih besedah tudi povedal, kje da vstopi dejanje v življenje zgodovinskega Kacijanarja in da bi pred vsakim dejanjem na kratko povedal njegovo vsebino, kot mi je to rekla v intervjuju domačinka Magda K. Projiciranje slike Kacijanarjevega nagrobnega kamna na zastri oter je bilo zelo posrečeno.

Zanimivo je tudi, da je navezal režiser pri izbiri oseb na staro šentjacobsko tradicijo iz Miklove Zale. Pridna, značajna, bi rekel deviška deklica (Skolasta tu, Zala tam) je plavalasa lepotica z rdečebelim obrazom; zvita, zahrbtna Katarina pa odgovarja v svojem liku Almiri (črnolasa, temnopolta).

Želeti bi bilo, da bi naša kulturna društva povabila „Kacijanarja“ na svoje odre in s tem nudila svojim prijateljem vsekakor kvalitetno uprizoritev drame iz slovenske literature.

Trinko-Zamejski - buditelj beneških Slovencev

Kdo naj potom mojim,
kdo naj stavi meje?
Tako duh svobodni
vpraša se in smeje...

V četrtek, 24. marca, je ljubljanska televizija oddajala dokumentarni film o Slovencih v videmski pokrajini in Italiji, ki ga je posnela decembra lani. Hkrati je tek el tudi pogovor ob okrogli mizi, v katerem so sodelovali tudi predstavniki naših najbolj zahodnih bratov.

Buditelj beneških Slovencev, mož, ki je stal na robu slovenskega sveta in skušal s svojim zna-

deti, kako centralistična bo njena oblast. Danes, ko se je ta oblast decentralizirala, ko obstaja dežela Julijska Krajina-Furlanija, so tudi beneški Slovenci, pa Slovenci v Reziji in Kanalski dolini, dvignili svoj glas.

Zahtevajo priznanje lastne narodnostne identitete, potrebujejo slovenske šole in priznanje slovenskega jezika v uradih in na sodišču. Številna kulturna društva, ki so zrasla v zadnjih desetih letih, zbirajo okrog sebe beneške Slovence, ki z veseljem gojijo svojo pesem in besedo, tisto, kar je narodno bogastvo, ki ga tudi najhujši fašistični pritisk ni mogel

uničiti. So pa Slovenci v videmski pokrajini zelo zaskrbljeni nad svojim gospodarskim obstojem, ki sicer pogojuje njihov narodni obstoj. Več kot polovica prebivalcev, dela zmožnih ljudi, je odšlo v zadnjih dvajsetih letih na delo v zahodne dežele Evrope, pa tudi čez morje. Doma so ostali stari ljudje, domačije, že tako skromne, se rušijo, veliko jih je prizadel še lanski potres. Gospodarski položaj Slovencev v videmski pokrajini kliče po rešitvi, ki bo morala biti takojšnja in dovolj konkretna, da bodo Slovenci lahko ostali doma na svoji zemlji, na kateri so sicer vzdržali več kot tisoč let.

Kaj bo s človeštvom leta 2000?

(1. nadaljevanje)

Toda pričakovati moramo, da se bodo na prelomnici dveh tisočletij močno spremenila tudi številčna razmerja med prebivalstvom raznih celin. Ker pa so v domala vseh evropskih državah razlike med številom rojstev in številom smrti zelo majhne, je moč pričakovati še večje zmanjšanje deleža Evrope v skupnem številu svetovnega prebivalstva. V začetku tega stoletja je živela v Evropi dobra četrtina vsega človeštva, sedaj nas je le še petina in leta 2000 bo na naši celini komaj nekaj več kot 800 milijonov ljudi ali komaj sedmina vseh prebivalcev na Zemlji. Zdaj, ko vemo, koliko nas bo čez dobri dve desetletji na svetu, se brez dvoma vsiljuje novo vprašanje, kje in na kakšen način priskrbeti toliko hrane, da je bo dovolj za okroglih 6 milijard ljudi.

Nemara bo držala ugotovitev, da se Slovencem in skoraj vsem ostalim evropskim narodom z izjemo trpkih vojnih let, skoraj nikoli ni bilo treba boriti proti lakoti, čeprav s tem še zdaleč ne moremo trditi, da so prav vsi ljudje živeli v izobilju in osebni zadovoljstvu. Zato si tudi ne moremo predstavljati revščine, v kateri so živeli in še živijo velikanske množice ljudi drugod po svetu. Še pred nekaj leti je vsako sekundo dneva in noči umrlo zaradi lakote in pomanjkanja najmanj eno človeško bitje, na leto torej nič manj kot 40 milijonov ljudi. Tudi dandanes strada več kot polovica človeštva, na drugi strani pa skoraj tretjina svetovnega prebivalstva ne pozna niti lakote niti pomanjkanja in živi

marsikje že v prevelikem izobilju. Seveda ob lakoti in pomanjkanju, pa izobilju in brezskrbju zlepa ne moremo mimo dejstva, da danes naraste človeštvo vsak dan za dobrih 100.000 novih ljudi, za katere bo treba dodatno preskrbeti hrano in druge življenjske potrebščine.

Kje dobiti kruh za šest milijard ljudi, je vsekakor vprašanje, s katerim se na pragu leta 2000, dobrih dvajset let do prelomnice dveh tisočletij, ukvarjajo strokovnjaki po vsem svetu. Če hočemo že danes razmišljati o tem, kakšne težave nas čakajo s preskrbo svetovnega prebivalstva v naslednjih 25 letih, se moramo ozreti nekoliko nazaj. Podatki svetovne organizacije kažejo, da so leta 1960 pridelali na svetu 260 milijonov ton pšenice, skoraj 220 milijonov ton riža, 56 milijonov ton mesa, 280 milijonov ton mleka itd. Takšne količine hrane bi pri enakomerni porazdelitvi za prehrano takratnega prebivalstva zadostovale, ker bi od obeh glavnih živil, pšenične moke in riža, prišlo na slehernega zemljana 190 kg letno ali več kakor pol kilograma dnevno. Vendar pa so v skoraj vseh nerazvitih deželah pridelali premalo hrane, tako da so ljudje že v preteklosti stradali, zato se moramo sprijazniti s tem, da svetu zaradi naglega naraščanja prebivalstva dejansko grozi lakota. Zato je že skrajni čas, da razvite države in mednarodne ustanove zagotovijo tudi v teh deželah vsaj enako naraščanje proizvodnje živil, kakor raste prebivalstvo, in omogočijo, zlasti deželam v razvoju, da bi same pridelale več hrane. Toda ne gre samo za to, za

pomoč nerazvitim. Strokovnjaki namreč na drugi strani trdijo, da bi z uvedbo umnega kmetijstva na vseh sedanjih ornih površinah, ki jih je na svetu od 13 do 14 milijonov kvadratnih kilometrov ter na travnikih in pašnikih, ki jih je kakih 24 milijonov kvadratnih kilometrov, lahko pridelali toliko hrane, da bi nasitili 10 milijard ljudi! Tako si v začetku novega tisočletja ne bi belili glave s preskrbo svetovnega prebivalstva. Seveda pa se zastavlja povsem umestno vprašanje, ali je res mogoče z doslej znanimi izboljšavami povsod na hektarju travnika ali pašnika doseči poprečen pridelek 3000 kilogramov žita ali riža. Kljub vsemu pa so ti podatki po svoje vendarle razveseljivi in spodbudni, saj kažejo, da sicer utegne priti do pomanjkanja hrane, toda ne zaradi pomanjkanja njiv in travnikov, temveč predvsem zavrlo slabega obdelovanja, ki je brez dvoma posledica naše malomarnosti in premahnjega zanimanja za probleme dežel v razvoju. Če bi se lotili temeljitega obdelovanja zemlje, bi lahko proizvodnjo rastlinske in živalske hrane povečali do tolikšne mere, da bi ustrezala 15 do 19 milijardam ton žita, s tem pa bi z razumnejšim gospodarjenjem z živi prehranili od 35 do 38 milijard ljudi!

(Dalje prihodnjico)

Oglašujte
v našem listu!

DOM v TINJAH

Od sobote, 23., ob 15.00, do nedelje, 24. IV., do 17.00

„IZOBRAŽEVALNA PONUDBA IN NJEN USPEH PRI MLADINI“

Voditelj: Miha Zablatnik in team referentov

Prireditelj: KDZ in Dom v Tinjah

Nedelja, 24. IV., od 8.30—15. ure

„MNOGOLIKO ŽIVLJENJE FARNEGA OBČESTVA“

Dan duhovne obnove župnijskih svetnikov St. Egyda

Prireditelj: Župnijski svet St. Egyd, Celovec

Od sobote, 30. IV., ob 14.00 do nedelje, 1. V., do 17.00

„MOZAIK DNEVNEGA VESELJA“

Dnevi srečanja za študente

Voditelj: kaplan Janez Tratar

KRITIKA — IZZIVANJE ALI POMOČ?

DIE KRITIK — HERAUSFORDERUNG ODER HILFE?

Tinjski kulturni pogovor

Prireditelj: Sodalitas in Klub mladje

Kraj: Dom prosvete v Tinjah

Čas: od nedelje, 1. 5. 1977, ob 14. uri, do ponedeljka, 2. 5. 1977, po zajtrku

Uvodno predavanje:

univ. doc. dr. Aleš Lokar, Trst

LJUBLJANSKA OPERA V CELOVCU

Na povabilo Slovenske prosvetne zveze bo Opera iz Ljubljane gostovala v nedeljo, 24. aprila, v Celovcu, ob 14.30 v Mestnem gledališču.

Ljubljanski pevci bodo uprizorili Verdijevo opero

PLES V MASKAH

Vstopnice dobite v predprodaji pri krajevnih Slovenskih prosvetnih društvih, v pisarni Slovenske prosvetne zveze in v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu.

Slovenska prosvetna zveza

Protest na Dunaju

(Nadaljevanje s 3. strani)

svojo akcijo: ta borbenost bi morala avstrijski visoki politiki razbiti vse iluzije o tem, da se bodo Slovenci prej ali slej le sprijaznili s „pravico do asimilacije“, kot jim jo ponuja zunanji minister Pahr. Če hoče Avstrija „svoj mir“, tako nekako se glasi sporočilo s sobotne demonstracije, potem naj konfliktno situacijo na Koroškem odpravi tako, da da manjšini vse pravice, ki ji zagotavljajo obstoj na njenem avtohtonem ozemlju, ne pa tako, da skuša manjšino asimilirati in s tem likvidirati. Mir na Koroškem je lahko le mir dveh v sožitju živéčih narodov, ne pa mir, ki ga hoče imeti nemškonacionalistični ekstremist na grobiščih Slovencev.

Marjan Sedmak, Delo

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek. Naroda se na naslov: „Naš tednik“, Celovec, Viktringer Ring 26. 9020 Klagenfurt. — Telefon uredništva, oglasnega oddelka in uprave 72 5 65. Naš zastopnik za Jugoslavijo ADIT-DZS, Gradišče 10, 61000 Ljubljana, tel. 22207. Naročnina znaša letno: za tuzemstvo 150.— šil., za Jugoslavijo 150.— din za ostalo inozemstvo 250.— šil. (po zračni pošti 500.— šil.). — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev — Odgovorni urednik: Nužej Tolmajer, Verovca štev. 2. 9065 Žrelec. — Tiska: Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.

Veliki buditelj
Ivan Trinko-Zamejski

njem (bil je pesnik, pisatelj, slikar, esejist) in poznavanjem romanske in slovanske kulture približati ta dva svetova, omiliti nasprotje in tudi nerazumevanja. Deloval je tudi v času, ko so bili Slovenci v videmski pokrajini pod največjim asimilizacijskim pritiskom Mussolinijeve vlade in takrat, ko je bilo v Šempetru Slovenov italijansko učiteljske središče italijanske narodovalne politike, je Ivan Trinko v videmskem semenišču vzgajal rodove Čedermacov, ki niso nikdar klonili, tudi, potem ko velikega moža ni bilo več. Mimo njegove podobe ne more nihče, ki hoče razčleniti tisočletno zgodovino Slovencev pod Matajurjem ob Teru in v Reziji. Slovenci, ki jim ni bilo nikdar dano, da bi se vsaj upravno združili z brati onkraj Idrice in Soče, so bili svobodni le v zgodnjih dneh njihovega prihoda v Furlanijo; oglejski patriarhi in Benečani so jim priznali precejšnjo avtonomijo, zato so tudi 1866 glasovali za Italijo, niso pa mogli predvi-

FRANC AICHHOLZER:

(1. nadaljevanje)

V rokah gestapa

(IZ SPOMINOV NA KONCENTRACIJSKO TABORIŠČE BUCHENWALD)

Bilo je popoldne istega dne. Šimej Martinjak se je splazil do visokoležečega in zamreženega okna, da si nekoliko ogleda vrvenje na ulici. Kar naenkrat je opazil in vedel povedati, da se je pripeljal na dvorišče jetnišnice avto, iz katerega je izstopil jugoslovanski konzul v Celovcu in njegov namestnik. Ta dogodek nas je navdal kajpada z nekim optimizmom. Če smo se na tihem vdali raznim upom, češ da le nismo tako zapuščeni, so nas nadaljnji dogodki kmalu prepričali, da smo se zelo varali. Drugo jutro so navse-

ugotovljena, je prinesel gestapovec pest žvenketajočih železnih obročev, drugi pa je začel uklepiti po dva in dva skupaj. Samo tretji par je dobil še enega moža povrh. Ker pa mi je obroč pretrdo stisnil roko, sem zaječal in prosil, da nekoliko odneha, kar je gestapovec končno spremljajoč z neko kletvico tudi storil. „Kreni desno“ in „naprej“ so bila nadaljnja povelja in odšli smo žvenketaje po stopnicah dol v jesensko meglo ne vedoč, kaj bo naš prihodnji cilj. Korakajoče po celovških ulicah proti kolodvoru in do-

kolodvora. Radovedneži so hodili mimo našega oddelka in se vprašajoče ozirali na nas, izvablajoč od strani gestapovcev razne pripombe, kakor: „maroderji“, „uporniki“ itd. Ko smo se vozili mimo naših krajev, posebno ko sem zazrl „Jepo“, so me navdajali neko dvomi, ali se bomo še kdaj videli, ali pa naj bo to že tiho slovo od domačije. In zopet sem se ojuščil in napravil trden sklep: Ne, tega veselja jim ne bom napravil. Hočem storiti in pretrpeti vse, kar je le v moji moči, da ostanem le pri življenju. In ta trdni sklep mi je večkrat pomagal, kadar sem bil

na tem, da mi je začel padati pogum.

V Beljaku smo prestopili. Na peronu so nas uklenjene jetnike istakotako radovedno ogledovali, kakor bi hoteli imeti pojasnila, kakšen izmeček človeštva da smo, in dalje, neznankam nas je vozil vlak mimo Špitala, Zgornje Bele, skozi predor na Salzburgsko. V mestu Salzburg nas je čakal na kolodvoru že znani policijski avto in zopet smo se znašli po kratkem zaslišanju ali bolje rečeno, ugotovitvi identitete v policijskem zaporu, tokrat pod okriljem salzburškega gestapa. (Dalje prihodnjič)

JANKO PEČNIK:

Ki si za svoj narod bičan bil

1

Za vsako pomladjo, ko sonce za našo skrivajočo domačijo in goru Peco začne dajati več toplih žarkov, mi vedno uhajajo spomini nazaj na oni nesrečni dan štiridesetih mučencev, 10. marca 1974, ko se je začel za našo družino drugi žalostni del križevega pota. Takrat, ko je bil nacizem še na pohodu in je bilo razen par nacističnih naseljencev in domačih privržencev, ki so iskali le svoje osebne koristi, je ležala po naših vaseh tuga, žalost in trepet. Ni bilo tedna, da ne bi izvedeli o kakšnem novem padlem vojak ali pa o aretaciji naših ljudi! Ko je žalostno odjeknila vest o aretaciji domačega kaplana Kuteja, Poltnikovega in Črnkovega očeta na Bistrici, Hartmanovega Folteja v Libučah, Merva Hanzeja iz Drveše vasi itd., še nismo slutili, da so tudi naši družini, ki je bila trenutno še doma, šteti dnevi svobode. Bili smo štirje fantje v družini. Mene, kot najstarejšega, so poklicali že prvo leto Hitlerjevega prihoda v Avstrijo k vojakom. Drugi je moral obleči vojaško suknjo prvi dan izbruha vojne, tretji je bil eden prvih na vasi, ki je okusil gestapovske zapore in njihovo mučenje, in nato kot kaznjenelec obleči vojaško suknjo in iti na fronto.

Bil je lep spomladanski marčev popoldan. Sonce s svojimi toplimi žarki je izvabilo tudi očetove čebelice iz svojih zimskih spalnic, tako da jih je tokrat že lahko prvič od zunaj pregledoval. Tudi mene je vleklo k njegovim čebelicam, ker sem bil ravno na okrevanju doma. Najmlajši brat je bil nekje v gozdu s svojim konjičem. Mama pa, takrat so se še vrteli ko-

lovrti po kmečkih hišah, ki je pripravljala in raztresala zunaj na hodniku eno kdajelo za prejo, je prva zagledala prihajati po poti od gozda sem dva tujca v škornjih. Bila sta gestapovca. Najprvo sta aretirala očeta, potem mene. In ko pride brat s konjem iz gozda, še njega. Tako je od družine ostala samo mama.

Naša procesija je šla peš po hribu navzdol v dolino proti kolodvoru Pliberku. Spredaj mi trije, za nami gestapovca. V dolini na cesti smo morali na ukaz zaviti na stransko poljsko pot, ki je peljala mimo gozda, pri Kravtovih apnečnicah. Tam smo obstali in se morali parkrat v krogu počasi sukati, nakar smo šele nadaljevali pot, ki pelje dol od Najbrža naravnost nazaj na glavno cesto do posestva Kravta. Tedanjemu gospodarju je vsak pravil „Kravtov gospod“.

2

Takoj po Hitlerjevi zasedbi je moral domači, slovenski župan Šercarjev Markej odstopiti temu „Kravtovemu gospodu“ svoje mesto, prav tako moj oče kot dolgoletni občinski kmečki vodja. Tako je opravljal kar dve službi, brez ljudskega privoljenja. Kot okrajni vodja stranke, je bil priseljeni Polascheg, iz operkarne v Škrbini. V rokah teh dveh mož je visela usoda prebivalstva bistriške občine.

Gestapovec Kammermaier, precej visoke postave, z izbočenim čelom in zverinskim pogledom, nas je na dvorišču z nabitim revolverjem stražil, medtem ko je imel njegov sodrug gestapovec Holder v ondotni pisarni neke telefonske pogovore. Kmalu se je prizibal iz svoje pisarne tudi sam „Kravtov

gospod“, moziček z velikim trebuhom, preko katerega je visela zlata verižica. Le-ta nas je radovedno obšel okrog in okrog, potem pa je nekaj zamrmral gestapovce. Naš spoved je šel spet naprej po vasi proti kolodvoru. Mimogrede so nas srečavali znanci, prijatelji in tudi taki, ki so nam želeli vse drugo kot dobro.

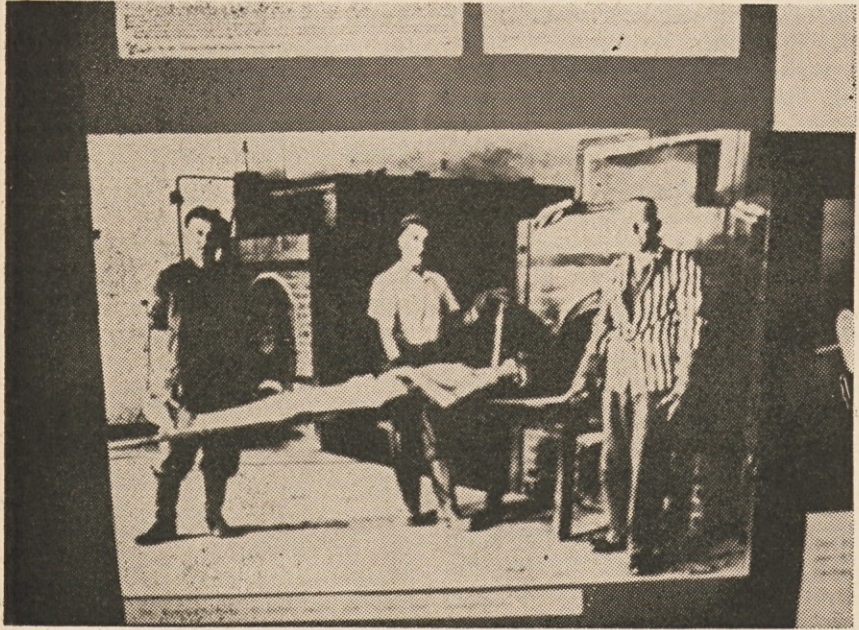
Ko smo prišli na pliberški kolodvor, so nas odgnali v pisarno. Tu je sedel za mizo človek v črni uniformi s škornji, v katerem smo takoj spoznali novega gestapovca. Med polurnim odmorom, seveda nam ni bilo dovoljeno govoriti med seboj, so se gestapovci zabavali med seboj, se smejali in popivali. Potem ko je iz Jugoslavije prisopihal vlak, se je naša pot nadaljevala pod strogo stražo dveh gestapovcev, proti Celovcu.

V Celovcu smo se znašli na želtnem sodišču, na takratnem trgu Otto Planeta. Tu so nas ločili; nenadoma sem se sam znašel v vrhnjem gestapovskem nadstropju. V celici, v katero so me vtaknili, je bilo še pet do šest ljudi. Na veliko presenečenje je bil v tej celici rajni Črnkov oče, gospod Jože Partl iz sosednje vasi Bistrice. Bil je skupaj z rajnim Poltnikovim očetom nekaj tednov poprej aretirani. Ko je stražar zaklenil vrata in majhno okence na debelih vratih, je bil že oče ob moji postelji. Iz radovednosti je bilo seveda prvo vprašanje, zakaj so me zaprli. Ko nisem vedel drugega odgovora, razen, da so zaprli tudi mojega očeta in najmlajšega brata, se je začela politična šola. Pozno v noč, sedeč ob moji slamnjači, mi je pripovedoval svoje doživljanje iz preteklega plebiscitne dobe in o tedanjem preganjanju slovenskih rodoljubov do najnovejšega časa. Dobro se še spominjam, kako živo mi je vcepil v spomin dejstvo, da gestapovcem ne smem ničesar verjeti, še najmanj pa njihovim sladkim in prijaznim obljubam in besedam.

Če ti je namenjeno mučenje ali stradanje, se temu ne izogneš. Bog ne daj, da bi vzel od gestapovca ponujeno cigareto ali cigaro, kajti v njej je strup, ki te omami, da nisi več gospodar svojih misli in govorjenja. Zlasti naj bom previden, saj je precej primerov, ko so bili pri govorjenju s svojimi sojetniki, jetniki navadni gestapovski vohuni.

3

Neprespana in utrudljiva noč je trajala v neskončnost. Skozi majhno (Nadaljevanje na 9. strani)

Sežiganje nesrečnih žrtev v krematoriju koncentracijskega taborišča

zgodaj zaškrpala in se odprla težka vrata naše celice. Vstopil je stražnik in nas pozval, naj hitro vstanemo in se pripravimo za odhod. Postaviti smo se morali na hodniku v eno vrsto. Bilo nas je sedem Korošcev, med njimi trije Slovenci. Od Nemcev so bili v naši družbi bivši deželni svétnik Silvester Leer, dva ugledna koroška industrialca in trgovski pomočnik. Vsak posameznik je bil poklican pred gestapovca, kateremu je moral odgovorjati na različna vprašanja, vendar o kakem zaslišanju v pravem pomenu besede ni bilo govora, pa tudi o vzrokih naše aretacije nismo izvedeli ničesar. To je bila še tajnost gestapa.

Ko je bila naša identiteta na podlagi aktov in naših izpovedi

bro zastraženi po gestapovcih, so nas srečavali delavci, namenjeni na delo in z vprašajočimi očmi zrli za nami.

Na kolodvoru nam je bil odkazan v že za odhod pripravljenem vlaku poseben oddelek. Nekemu od nas je prišlo na misel, da je vprašal, ali je dovoljeno pisati kartico svojcem. Spremljajoči gestapovec je v to privolil. Toda kaj naj pišemo, ko pa sami ne vemo ničesar, kakšne namene imajo z nami in kam nas bodo poslali. In tako sem napisal, ko so nam bile za ta posel roke oproščene: Peljemo se v smeri proti Beljaku. Kadar bomo dospeli na cilj, Vam bom poročal. In zopet so zažvenketali obroči.

Vlak je potegnil iz celovškega

DR. FRAN DETELA:

13

Mala življenje

POVEST

Nekaj časa je hodil na Rožančev kozolec ležat, češ, tu ga ne bodo iskali, če je upravičen njegov sum; in res je imel dolgo časa mir. A ko je nekega dne lezel iz svojega kota, ga zapazi Rožanec. Rekel mu ni nič, a nasmešnil se je tako grdo, da si Jurij ni več iskal ondi prenočišča. In ko je enkrat ležal na domačem kozolcu, ga je rešilo samo to, da žandar ni mogel gor; zakaj tramovje je bilo polzko od moče in kolikorkrat se je pogнал mož, da bi prekoračil prečnik, vselej mu je spodrsnilo, iz česar je sklepal, da ne pride nihče gor brez lestve, da torej ubežnik tu ne more biti. Mrzel pot je oblivl Jurija, ko je čul, da nekdo ugovarja žandarju in trdi, da vaje človek lahko gor zleze. Ko pa je odšel tej nevarnosti, je hitro zapustil svoje zavetje ter poiskal spet svoje podzemeljsko bivališče.

Tako se je bilo shujšalo življenje Juriju, in ni ga več zapustila neprijetna zavest, da ga preganja sovražnik, kateremu ne more do živega. Miha ga je tolažil, da se bodo sčasoma vendar naveličali, a vse predolgo je trajala gonja in da ga ni zdrževala zima, bi bil pobegnil v goro. Kakor divja žival se je potikal po gozdu in še ognja si ni

upal narediti iz strahu, da bi se ne izdal. Da bi bil brez Mihove pomoči že ujet, to je dobro vedel, in sram ga je bilo večkrat, videti, kako trpi Miha zavoljo njega lakoto, prebiva mraz in popušča svoj pičli zaslužek. Prosil ga je, naj skrbi bolj zase, a pregovoril ga ni, dasi so bili žandarji hudo zagrozili Mihui in očetui, naj se varujeta uhajaja. Premca je seveda hudo užalilo, da kdo misli, da bi on kakor si bodi podpiral take ljudi, katere zakon preganja in gospoda lově.

„Jaz tega ne trpim, kratko in malo ne,“ je dejal, „da se tako govori o meni. Povejte mi obrekovavca, ki je raztrosil te laži, gospod Križan, jaz ga tožim na krvav pečat. In če bi bil jaz tak gospod, kakor ste vi, jaz bi lažnivih govoric ne poslušal.“

Tako je branil Premec svojo čast, in da ni preveril žandarja, ni bila njegova krivda.

„Premec!“ mu pravi Križan, „čim manj boste govorili, tem bolje bo za vas.“

„Ja pravico se jaz zmeraj potegnem,“ se jezi dedec, „naj stoji pred mano, kdor hoče.“

„Pustiva pravico; pri vas nima dosti opravka,“ ga zavrne žandar. „Ampak nekaj vam bom povedal, kar ni treba nikomur praviti. Premec, meni se časi sanja, da ste vi enkrat pri nekem znamenju nekemu uhajaju pomagali uteči. Kaj pravite vi?“

„Ha, ha, ha!“ se smeje Premec, kar nič v zadregi. „Primojdunaj, to so pa res smešne sanje; takih pa še ne! Na te pa ne boste nič zadeli, stavite, kamor hočete!“

„E Premec!“ pravi Križan odhajaje. „Stavil ne bom nanje, ampak če mi jih razložijo le en sam človek, se bova še videla!“

XI

Spet je poteklo nekoliko časa, da niso iskali Jurija, in prosteje je dihal v nadi, da je za zdaj konec; pozneje se bo pa že kako napravilo. Obiskoval je spet redno svojo rodovino in pomagal pri domačem delu tako, da se ni ljudem preveč kazal, ali pa je živel v svojem starem stanovanju pri Premcu, kjer sta z Mihom ukrepala, da odrineta takoj spomladi na Hrvaško ali na Ogrsko. Potni list bi se že dobil na kako ime, dela se pa nahaja doli dosti in denarja dosti.

„Vi še ne veste, kaj se pravi živeti,“ reče nekega popoldne Miha oblastno očetui in Juriju. „Če se najeste soka in zabeljene kaše, pa že mislite, da se vam dobro godi; kajne? Doli pa na Hrvaškem so bili žganci najslabše, kar smo jedli. In kakšni žganci! Kar plaval so v masti. A tam jih malo drugače delajo kakor pri nas. Tukaj jih kuhate kakor krompir in na skledo za osem mlatičev prideta dva ocvirka; tam pa kar kotel na ogenj, noter pa masla cel lonec, v maslo pa žgancev! Kadar so ocvrti, hajdi na mizo! V skledi pa gledajo tako lepo iz maščobe kakor žabe iz mlake.“

„Kakor žabe, praviš?“ se čudi Premec.

„Naj me vzame, kdor hoče,“ zatrjuje Miha, „če jih nismo ravno tako iz skleda lovili kakor žabe. Pa to je samo jed; kaj pa denar! Koliko smo tega imeli! Da se ne bom nič lagal, do krajcarja ne vem povedati, razumeš, Jurij, ampak v okroglem številu: kakor rezanice ga je bilo.“

„Koliko si pa prinesel domov?“ vpraša oče.

„Kako ste čudni!“ pravi Miha. „Kaj bom nosil!“

„Nič se ne boj, Miha,“ pravi Premec, „pa povej, koliko je bilo, da bo tudi Jurij slišal.“

TV AVSTRIJA

1. PROGRAM

NEDELJA, 10. aprila: 10.00 Christus vincet — Kristus zmaguje!; pasijon na gradu Festenburgu — 10.15 Vstajenje Gospoda! — 10.45 Katoliška velikonočna služba — 12.00—12.30 Velikonočni nagovor papeža Pavla VI. in blagoslov: Mestu Rimu in vsemu svetu — Urbi et orbi — 14.35 Napeta pustolovska zgodba po romanu Karla Maya — 16.30 Lepotica in pošast — 17.50 Calimero — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Medigra — 19.00 Avstrija v sliki — 19.25 Kristjan v času — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.50 Šport — 20.15 Kaktusov cvet — komedija o zobnem zdravniku zrelejših let — 21.35 Poročila in šport — 22.20 Zasedovalci.

PONEDELJEK, 11. aprila: 15.20 Lena čarovnja: Theo Lingen predstavi Stana Laurela in Olivera Hardyja — 16.30 Ponoči so vse jope plave; pustolovščina v počitniškem domu — 16.55 Pomoč, naselili smo; pustolovščina na morju — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Prostor za živali — 18.45 Velika noč na Tirolskem — 19.25 Kristjan v času — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.50 Šport — 20.15 Ljubezenske zgodbe in poročne stvari; burka s petjem v treh dejanjih Johanna Nestroya — 22.25 Šport — 23.15 Poročila.

TOREK, 12. aprila: 9.00 Za cicibane — 9.30 Literarni studio — 10.00 Formalna logika (TV v šoli) — 10.30—

12.10 Kaktusov cvet (ponovitev) — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Zwickelbach & Co (5): Kozji varuh — 18.25 ORF danes — 18.30 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Kaj sem: zabavno ugibanje poklicev z Robertom Lembkejem — 21.05 "... kjer pustijo delati!"; dokumentacija opisuje luksuzno obrt — 21.50 Poročila in šport.

SREDA, 13. aprila: 9.00 Oddaja z mišjo — 9.30 Kmetijstvo danes — 10.00 To je London (TV v šoli) — 10.30 Napeta pustolovska zgodba po romanu Karla Maya — 17.00 April, april; predstava lutkovnega gledališča — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Risani filmi z Adelheido (11) — 18.25 ORF danes — 18.30 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Kraljica za tisoč dni; zgodba o Ani Boleyn, druge žene kralja Henrika VIII. — 22.30 Poročila in šport.

ČETRTEK, 14. aprila: 9.00 Za cicibane — 9.30 Ljudsko gospodarstvo — 10.00 Obraz stoletij (4) — 10.30 Lena čarovnja; Stan Laurel in Oliver Hardy — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Kuhinja v televiziji — 18.25 ORF danes — 18.30 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Julija Andrewa na koncertu — 20.50 Mi o nas — 21.35 Poročila in šport.

PETEK, 15. aprila: 9.00 Za cicibane — 9.30 Človek glasbenik; koncert v težavnem položaju — 10.00 Werner Berg (TV v šoli) — 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Njegov zadnji prijatelj; film o marljivem hlapcu in njegovem

starem konju Odiseju — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Angleška bolezen (1) — 18.25 ORF danes — 18.30 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Derrick: Mož iz Portofina — 21.10 Argumenti — 21.55 Šport — 22.00 Comančerosi; farmerji v Texasu v borbi proti tiho-tapski tolpi, ki preskrbuje Indijance z žganjem in orožjem — 23.45 Poročila.

SOBOTA, 16. aprila: 15.45 Gnuš; zabavni film o čemernem družinskem samosilniku — 17.00 Športni ABC — 17.30 Obalni gospodarji — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 ORF danes — 18.30 Heinz Conrads v soboto zvečer — 18.55 Prijetni dom — 19.00 Avstrija v sliki z Južno Tirolsko-aktualno — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.55 Šport — 20.00 Boj raku; končno žrebanje — 20.50 Simplove revija: "... že spet pomlad!" — 21.55 Šport — 22.25 Vprašanja kristjana — 22.30 Starec — Službeno potovanje — 0.00 Poročila.

2. PROGRAM

NEDELJA, 10. aprila: 15.00—17.15 Mladinsko svetovno prvenstvo v sabljanju — 18.0 Popscope — 18.30 Mornarica proti ljubezenski bolečini; musical — 20.00 Knjižni semenj — 20.15 Pomlad na Dunaju; svečani koncert Dunajskih simfonikov — 21.30 Weyer, Hans Hermann, najmlajši konzul na svetu.

PONEDELJEK, 11. aprila: 15.00—17.00 Mladinsko svetovno prvenstvo v sabljanju — 18.00 Veselje ob glasbi — 18.45 Volčji mladenič — 20.15 Semenj.

TOREK, 12. aprila: 17.30 Kmetijstvo danes — 18.00 Angleščina — 18.30 Belo, črno, rumeno; pojem "rasa" je ravno v našem stoletju hudo obremenjen — 19.30 To je London (TV v šoli) — 20.00 Noč, ko so marsovci napadli Ameriko — 21.35 Čas v sliki 2, kultura.

SREDA, 13. aprila: 17.30 Ljudsko gospodarstvo — 18.00 Francoščina — 18.30 V kraljestvu rib in koral — 19.30 Obraz stoletij (14) — 20.00 Pristni Dunajčan ne propade; televizijska družina iz delavskega okolja — 20.50 Stekleni človek — 21.35 Čas v sliki 2 — 22.10 Junaki Zapada.

ČETRTEK, 14. aprila: 17.30 Človek glasbenik — 18.00 Ruščina — 18.30 Gustav Klimt — 19.30 Slikar Werner Berg (TV v šoli) — 20.00 Ah, ljubi... ne tukaj! — 21.50 Čas v sliki 2.

PETEK, 15. aprila: 17.30 Igra in mitos — 18.00 Nemščina — 18.30 Bil sem zmerom le svinčnik; o slavnem slikarju Henriju de Toulouse-Lautrecu — 19.30 Raimund: Kmet kot milijonar (TV v šoli) — 20.00 Znanje aktualno — 21.10 Gugalnica — 22.30 Kobra, prevzemite: Ljubezenska past.

SOBOTA, 16. aprila: 17.30 Stekleni človek — 18.30 Brez nagobčnika — 19.20 Usmerjeno gospodarstvo — 19.50 Galerija — 20.00 Zabavna oddaja s Metulji — 20.50 Čudni odrasli — 22.55 Boj raku; končno žrebanje.

MILENA MERLAK:

Velika noč na kmetih

Na veliko soboto so pirhi že pisano pobarvani, le otroci še iščejo po kozolcih gnezda skrita, a v grmu že velikonočni zajček in zlata ptička tičita.

Hišna gospodinja velik jerbas belo pogrinja, v njem so gnjat, pirhi, potica, hren, ki vabi solze v oči. Brhka hčerka si ga dene na glavo, k blagoslovu odhiti.

Na oltarju se razcvetejo prve pomladanske rože, duhovnik dvigne roke nad velikonočnimi jedmi; na velikonočno nedeljo si jih vsa družina deli.

Cerkovnik zakuri pred cerkvijo visok kres, na večer pred velikonočno procesijo dečki prihite, si blagoslovljeno žerjavico v pločevinaste škatle nalože.

To je sveti ogenj. Nesejo ga vsak na svoj dom. Vihtijo škatle, da žerjavica še celo uro žari. Gospodar se je kot blagoslova za hišo in polje veseli.

Dolga velikonočna procesija se okoli cerkve vije, pomika se mimo obzidja, skozi vas svečano gre, božje podobe in rože so na oknih, sveče gore.

Dvorišča so pometena, hiše imajo pomlajen obraz, moške in fantje škrlatna bandera visoko neso, duhovnik v pozlačenem ornatu blagoslovljiva zemljo in nebo.

Božji grob je prazen. Vijoličasto zakritih križev več ni. Cerkveni zbor poje in z njimi potegnejo vsi iz vasi: „Kristus Kralj je vstal iz groba, premagana je smrt, trohnoba. Aleluja. Aleluja. Aleluja.“

OTVORITEV RAZSTAVE: SLOVENSKI TISK NA KOROŠKEM

Prireditelj: SPZ v Celovcu

Kraj: v dvorani „avla slovenica“ Paulitschgasse 5—7

Čas: četrtek, 14. 4. 1977, ob 19. uri

Razstava bo odprta do 29. 4. 1977, in sicer od ponedeljka do petka, od 13. do 17. ure. Razstavo sta pripravila Jaro Dolar in Radojka Krančič.

VESELE VELIKONOČNE

PRAZNIKE

ŽELI VSEM SVOJIM ČLANOM
IN VLAGATELJEM

POSOJILNICA

Št. Jakob v Rožu

Posebnost je boljša, kajti navadno imajo mnogi!
Zaradi tega rajši takoj h

po kuhinje!

PODJERBERK —
ST. KATHREIN

Škofiče/Schiefling
Tel.: 0 42 74 - 29 55 18
Celovec/Klagenfurt
Rothauerhaus
Tel.: 86 2 92

RADIO CELOVEC

NEDELJA, 10. aprila: 07.05—07.35 Duhovni nagovor (Govori celovski škof dr. Jožef Köstner) — Kristus je vstal.

PONEDELJEK, 11. aprila: 07.05—07.35 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

TOREK, 12. aprila: 09.30—10.00 Narodno-zabavna glasba — 13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Šport — Rdeče, rumeno, zeleno.

SREDA, 13. aprila: 13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Slovenski solisti — V daljavi pa zvezda brli (Pesmi A. Kokota).

ČETRTEK, 14. aprila: 13.45—14.45 Celovski radijski dnevnik — Družinski magazin.

PETEK, 15. aprila: 13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Lovska šaljivost.

SOBOTA, 16. aprila: 09.45—10.30 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

**RUTAR
CENTER MÖBEL + ELEKTRO**

Soba za goste
tridelna
(omara z dvojnimi
vrati, postelja
in nočna omarica)

S 2790.-

**Darujte za
tiskovni sklad**

„E, kaj bi to govorili,“ se brani Miha. „Doli sem imel denarja, oče, doli!“

„Veš, Jurij, ko je prišel domov, sem stresel vse iz njega, in koliko je bilo, ugani!“

„Kaj bi ugibal!“ ugovarja Miha.

„Jurij, ugani!“ zapove Premec, ne meneč se za sinov ugovor.

„Ne vem koliko bi rekel,“ pravi Jurij. „Recimo deset goldinarjev.“

„Ha, ha!“ se smeje starec. „Ali si znorel? Naš Miha pa deset goldinarjev! Kako moreš kaj takega vkup spraviti!“

„Morebiti dva goldinarja,“ ugiplje Jurij.

„Ne ugameš,“ pravi Premec, „že vidim. Jaz ne bom nič okroglega števila povedal, kar naravnost pa natanko. Pet-najst krajcarjev je bilo vsega skupaj, nič več in nič manj. Ali ni res, Miha?“

„Naj bo, kolikor hoče,“ se izgovarja Miha, ki se mu je to preiskovanje sitno zdelo, „doli smo pa le rožljali ob nedeljah. Samega srebra sem imel, da so se mi trgli žepi.“

„To je pa res,“ opomni oče. „Ves raztrgan je prišel domov.“

„Za božji čas!“ vzklikne naenkrat Miha in skoči pokonci. „Jurij, beži!“ Komaj je bil izgovoril Miha te besede, je že nekdo trdo trkal na vrata, katera je previdni Premec zaklepal, kadar je imel Jurija pod streho. Žandarji so bili prišli.

„Kaj pa je?“ povprašuje starec.

„Zopet so tu,“ odvrne Miha, ki jih je bil zagledal skozi okno. Zunaj pa je razbijal Križan po zaklenjenih vratih in kričal, naj se mu odpre.

„Tako, tako, možje pravice!“ vpije Premec in leze počasi izza mize. A vrata, sneta iz stežajev, padejo predenj in Križan prilomasti v hišo. Po bliskovo mu šinejo oči po vseh koth, toda Jurija ni. Ravno je bil Miha nazaj zavallil pečnico, ki je bila odprla pot prijatelju.

„He, tukaj je!“ zakriči žandar, ki je stražil zunaj hiše, in kliče Križana. Jurij je bil zlezal iz peči in skušal ulti v gozd; a ko zagleda izhod po straži zastavljen, plane nazaj in izgine pod streho, kamor je peljala prislonska lestva. Ko pritečeta žandarja, je lestva ležala že na tleh in težka skrinja je zapirala vsaj za nekaj časa vhod pod streho. Žandarja se posvetujeta, kaj je storiti.

„Počakajva, da pride sam dol,“ meni eden.

„Lahko dolgo čakava,“ godrnja drugi in ogleduje, kod bi se najlaže prišlo ubežniku do živoga. Da je podstrešje na drugem koncu obzidano, je vedel Križan, a vendar pregleduje vse zidanje, ki ga prepriča, da more Jurij iz hiše le skozi streho ali pa po isti poti nazaj, koder je bil ušel.

„Da se mi nihče ne gane iz sobe!“ zapreti Premcu in Mihu; potem odkaže tovarišu mesto, kjer ima stražiti, vzame lestvo in jo priloni na spodnji strani hiše k strehi. Urno zleze žandar na streho in jo začne odkrivati, da bi „izkopal jazbeca“. Opeka za opeko leti na tla in nič ne pomaga kletev Premčeva, ki je bil pritekkel iz sobe jezit se, da mu bodo raztrgali vso streho.

Jurij pa je pod streho premišljeval, kako bi se rešil. Od začetka je mislil, da ga hočeta žandarja z gladom prisiliti, da se vda, in sklenil je mirno čakati do noči, a Križanova namera spremeni hitro njegov sklep.

Da je Premčeva hiša malo razmršena in razpraskana,

temu se še nihče ni čudil in tudi Križanu se je to tako naravno zdelo, da ni zapazil, da se nekako prepravilno pod vrhom dve vzporedni poki z drugima dvema križata. Po teh črtah je bil izpočen zid skozi in skozi, in kadar bi bilo Premcu prišlo na misel vetriti svoje podstrešje, bi si bil lahko odprl lino. Ta hišna slabost pa je bila Juriju znana, in ko je začul, da se pristavlja lestva, se zavil na strešni tram, priveže zanj staro vrv in odvali kamen iz zida. Toliko je bil pomolil Križan glavo pod streho, da je videl, kako leze oni skozi odprtino iz svoje ječe. Urno skozi z lestve dol in zakriči tovarišu; a v naglici se človek zadene ob vsako reč, in Premec je povsod na poti, tako da se je bil Jurij že skrtil med drevjem, ko je počila puška. Kaj pomaga zdaj Križanova jeza!

„Zakaj puščate tega sumnega človeka iz sobe!“ vpije nad tovarišem, ki se izgovarja, da mu je Premec zastavil pot.

„Ha, stari grešnik!“ se obrne na Premca. „Prazen ne pojdem danes od vaše hiše. Pripravita se na pot, z nama!“

„Zakaj pa, primojdunaj!“ se huduje starec; „to bi rad vedel. Onega pojdi loviti, ki je ušel, onega!“

„Kaj pa naša kravica?“ opomni mirno Miha, vesel, da se je Jurij rešil.

„Izročita jo, komur hočeta!“ odvrne Križan, in kmalu ju odženeta žandarja. Kdor jih je srečal, se je ozrl rado-veden za njimi. Zopet sta se kje tepla, je dejal marsikdo. „Da se starcu le ljubi pretepati se s fantini!“ Ko so pa zvedeli, zakaj ju čaka kazen, so ju milovali, češ, dobrega srca sta pa le.

(Dalje prihodnjič)

Pohod na Dunaj v slikah: kljub policijskim šikanam, dolgi poti in čakanju ena najbolj uspešnih akcij v zgodovini koroških Slovencev v drugi republiki!

Na levi od zgoraj: Kolona, ki se je gibala proti Dunaju, je zbudila mnogo pozornosti med tistimi, ki so jo srečali (1). Na Dunaju je šla pot mimo parlamenta (2) tja do Burgtheatra, kjer policija kolone ni pustila mimo in si pridno zapisovala številke udeležencev (3). Na Josefsplatz, kraju zaključne manifestacije, so stali tudi trije avtobusi s policijo (4), ki sprva ni hotela pustiti demonstrantov tja ter napravila močen obroč (5). „Pustite demonstrante mimo, saj se zadržujejo mirno“, je dejal dr. Helmut Zilk, ki je prišel mimo in interveniral za Slovence (slika spodaj). Prvim avtomobilom, ki so bili obkoljeni, so se nato v mogočni demonstraciji (slika desno zgoraj ter desno v sredini) pridružili ostali udeleženci, na čelu vodstvo osrednjih organizacij (pod njo). Od policije so tako izsilili, da jih je pustila z zvočniki na Josefsplatz, kjer se je demonstracija končala z govori (desno spodaj).

HRANILNICA IN POSOJILNICA

Bistrica na Zilji

ŽELI VSEM ČLANOM
IN VLAGATELJEM
VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE

VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE
ŽELI

MIZARSTVO

Hanzej GABRIEL

ŠT. JANŽ V ROŽU

tel. 0 42 28 - 24 00
9162 Weizelsdorf / Svetna vas

ŽELI VSEM ČLANOM
IN VLAGATELJEM
VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE

Posojilnica

Velikovec

Kmečko-
gospodarska
zadruga
Brnca

ŽELI VSEM SVOJIM ČLANOM
IN ODJEMALCEM
VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE

Vsem gostom, znancem,
sorodnikom, prijateljem
in obiskovalcem gostišča
želi blagoslovljene velikonočne praznike

PENZION
IN GOSTIŠČE

STERN

STARA VAS 32
9141 DOBRLA VAS
Tel. 0 42 37 - 243

VSEM SVOJIM ČLANOM,
VLAGATELJEM IN KUPOVALCEM
ŽELI VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE

POSOJILNICA

Bilčovs

VSEM SVOJIM DOBAVITELJEM,
DELAVCEM IN ODJEMALCEM
ŽELI VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE

Fa. Štefan Trampuš

lesna trgovina — žaga NONČA VAS — DOB pri Pliberku

POSOJILNICA

Železna Kapla

ŽELI VSEM SVOJIM ČLANOM
IN VLAGATELJEM
VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE

VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE
ŽELI

Gregor Kapus

BILČOVŠ, tel. 0 42 28 - 32 105

- Centralne kurjave, sanitarne in
- vodovodne naprave

ELEKTROPODJETJE

Ing. Anton Schlapper

ŠT. JAKOB V ROŽU

VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE
ŽELI VSEM SVOJIM ODJEMALCEM
IN PRIJATELJEM

ČEVLJARSTVO IN TRGOVINA

S ČEVLJI

Franc TOMASCH

ŠT. LIPŠ PRI DOBRLI VASI
PLIBERK

Johan Lomšek

TIHOJA 2 — ŠT. LIPŠ

- Traktorje, poljedelske stroje
- Električna in kuhinjska oprema
- Mopedi, kolesa, šivalni stroji
- Avtomobilske in traktorske gume
- Mehanična delavnica, servis in vsi nadomestni deli

Ki si za svoj narod bičan bil

(Nadaljevanje s 6. strani)

no in zamreženo okno se je slišal, nekje iz mesta, prvi ropot mestnega tramvaja. Kar zarožljajo ključki v težkih vratih in med njimi se prikaže včerajšnji gestapovec Kammermaier; prvi pogled nanj mi je pretresel kosti in mozeg.

Pokličje me po imenu, zagrabi za vrat, brnca, da sem se kar opotekel po hodniku in začne vpiti nad menoj: „K tej Partlnovi svinji sem te moral sinoči vtakniti; kaj pa sta govorila ponoči, in kaj ti je pripovedoval?“ Ko sem mu vse tajil, me je vtaknil v drugo celico-samico, številko 9, katero sem si dobro zapomnil. Bila je ozka celica z dvema posteljama s težko mizo in klopjo. Čisto pod stropom je bilo majhno in močno zamreženo okno, skozi katerega je prihajalo malo svetlobe do sem, nekje z jetniškega sprehajališča. Na levi strani celice, na steni je bila majhna zamrežena odprtina, skozi katero je prihajalo vsako jutro nekaj blagodejne toplote centralne kurjave. Pozneje, ko sem se nekoliko znašel v tem novem položaju in se vdal v usodo, je bila ta odprtina tudi naša tajna telefonska zveza z drugimi jetniki. Več dni sem skozi njo slišal našo koroško himno „Njav čez izaro“. Prepeval jo je v drugi celici neki jetnik iz Št. Petra nad Vašnjami, kakor mi je sam po tem telefonu pripovedoval. Pravi mi je, da ga je gestapo aretiralo zato, ker se je skregal z ondornim okrajnim kmečkim vodjo in mu prisolil zaušnico.

Bal sem se vsakega jutra po zajtrku, ko so začeli po hodniku rožljati ključki, sprehajati škornji, rjoveti gestapovci in vpiti jetniki.

Moja celica ni bila daleč od te zaslisevalne sobe-mučilnice, ker sem mnogokrat slišal vpitje, valjanje po tleh, ropotanje, padanje gumijevke, molk in premor, ali pa obratno, vpitje, ihtenje, prošnje in potem šele udarci. Največ je bilo slišati klicanja mamice na pomoč. Pri srcu mi je bilo tesnobno, kajti mogoče je tudi moj oče ali moj brat med tistimi mučenci, ki kličejo v bolečinah svoje mamice na pomoč.

Neko jutro, po zajtrku, se odprejo tudi v mojo celico vrata in v njo stopi krvnik Kammermaier. Greva par korakov po hodniku za vogal druge večje celice, ki je bila lepo, čisto belo prepleškana. Opremljena je bila samo z veliko težko mizo in stolom-naslonjačom. S prijaznimi besedami me je začel spraševati o mojem življenju, o šolanju v Jugoslaviji, o moji vojaški službi itd. Ko ni mogel drugega od mene izvedeti, kot da sem bil že leto dni pri vojaki, bil na Poljskem in nato na zapadni francoski fronti, kjer sem zbolel in bil poslan domov na okrevanje. Potem je potegnil iz žepa dozo s cigaretami. Z zgornjega pokrova si je sam vzel cigareto, s spodnjega pa ponudil meni. Odklonil sem z izgovorom, češ da sem nekadilec. Ko z lepim prigovarjanjem ni ničesar opravil z menoj, je začel z grožnjami, s taboriščem itd. Nato je položil pred me odprto aktovko, iz katere je molela gumijevka in vrvi. „Vidiš, kaj te čaka, če ne boš govoril in potrdil, kar jaz hočem.“ Bil sem pripravljen na vse, a pozabil tudi nisem zlatega nasveta Črnkovega očeta.

Potem zavpije: „Pojdi v kot in glej v steno!“ Tako nisem mogel

videti vrat. Čez nekaj minut privleče v sobo mojega očeta, ki se je privlekel v sobo bolj po štirih kot pokonci: bil je ves zatekel v obraz in oči so bile čisto podplute. Potem me je prosil, da vse potrdim, kar je pri zaslišanju povedal, samo da ne bi tako trpel. V kateri celici je bil zaprt, in kaj so z njim delali, nisem zvedel. Ista usoda je doletela brata Jozeja. Na sprehodih na dvorišču nikdar nisimo prišli skupaj. Ko smo se nekega dne tako sprehajali, mi je neki jetnik zraven mene povedal, da je moj oče v celici skupaj z nekim Cvelbnikom. Le-ta mu je pripovedoval o očetu, kako je ves pretepen in da ima na hrbtu vse polno ran. Videl ga je pri umivanju in mu rane močil.

4

Moj rajni oče ni bil le kmet na svoji borni gorski kmetiji, temveč tudi narodnjak, pri katerem je prednjačila njegova poštena odkritosrčnost in socialni čut do bližnjega. Iz teh svojih prirojenih sposobnostih je bil pri številnih organizacijah, društvih, združenjih itd., če ne predsednik pa vsaj odbornik. Kljub preobremenjenosti nikoli ni odklonil pomoči svojim sosedom ali bližnjim, če so ga prosili za pomoč, pa naj so bili tega ali onega prepričanja. Ni bil le izvrsten čebelar, drvar ali tesar, pravljaj je sosedom tudi mlina. Pozimi, ko je bil čas kolon, se tudi tega dela ni ustrašil. Zaradi teh lepih vrlin ga je marsikateri pošteni Nемец spoštoval. Ko je zavladał nacizem v Avstriji, so se začeli obremenilni akti proti njemu, kakor proti vsakemu zavednemu Slovencu, ki se ni hotel ukloniti.

Eden od gestapovcev, ki sta nas v pozni zimi 1941 aretirala, je bil Holder. Le-tega je moj oče dobro

poznal, samo ni vedel, da je v nacistični službi. Bil mu je znan samo kot carinik na avstrijsko-jugoslovanski meji. Holder in moj oče sta prišla večkrat skupaj na mnogih čebelarskih sejah, bodisi v Celovcu ali drugod. Očetov odkritosrčni značaj je baje ganil Holderja, da je bil do nas v svoji službi korekten in do očeta zaupljiv. Ker je poznal tudi ves položaj, je očetu marsikaj zaupal in med drugim povedal tudi vzrok naše aretacije.

Imeli smo deklo, ki se je slabo vedla, pa je dobila od gospodinje klofuto. Zapustila je svojo službo brez gospodarjevega dovoljenja, a je morala, po tedanji postavi spet nazaj, na staro mesto. Zaradi tega je bila jezna na gospodarja in nas je naznanila, da koljemo črno.

Pozneje, ko smo se spet znašli po dolgem času na prostosti, sem očeta večkrat nadlegoval, da bi nam povedal, kako se je njemu godilo v zaporu in o resničnosti njegovega mučenja in trpljenja. Razen o tisti cigari, katero mu je ponudil gestapo Kammermaier, se mu je začelo motiti, da ni vedel kaj odgovarja gestapovcu. O bičanju pa je molčal, češ da je to njegova osebna zadeva. Nesel je to skrivnost s seboj mogoče v svoj prerani grob. Slučajno sem od enega mojih sotrpinov izvedel način mučenja v Celovcu. Najprej so ti bile roke v zapestju uklenjene, nato si se moral vsesti, potegniti noge k trebuhu, dati uklenjeni roki preko kolen, pod katerimi se je zataknil drog metle ali palice. Tako si ležal na tleh kot krogla ali žoga brez vsake možnosti obračanja. Po tem klopčiču so potem letele škornjine brce ali pa udarci bikovke.

5

Po zasedbi Avstrije je bila, četrte ure pod nami, zgrajena carinarni-

ca, v kateri je stanoval zadnja leta vojne s svojo družino gestapovec Breithuber. Službo je izvrševal v Celovcu v sedanji deželni jetnišnici. Kakšen je bil, ne vem, mi nismo imeli opravka z njim. Še celo poznali ga nismo. Imel pa je ženo, ki je dobivala pri nas mleko. Z rajno mamo sta se dobro razumeli, in ker smo bili zaprti, sta se o tem marsikaj pomenkovali. Pripovedovala je mami žalostno zgodbo o svojem bratu dr. Smretschniku, ki je bil nastavljen kot zdravnik na Ravnah ali Prevaljah. Že v tistem času, ko so se tod okrog začeli pojavljati prvi partizani, je bil nekoč klican k enemu od ranjenih partizanov, katerega je obvezal in mu nudił prvo zdravniško pomoč. Tega ubogega ranjenca je potem policija zalotila in tako dolgo mučila, da je povedal, kdo ga je obvezal. Za to usmiljeno delo je policija tudi njega aretirala in zaprla v to gestapovsko jetnišnico. Ker je bil njen mož pri gestapu, je lažje in večkrat obiskovala svojega brata. Z začudenjem je vedno vprašala svojega moža, zakaj skoraj vselej, kadar gre obiskat svojega brata, najde prebeljeno sprejemno sobo. Z obotavljanjem ji je povedal, da morajo to delati, da se zakrijejo krvni madeži od mučenja. Rekla je, da je šele razumela, zakaj je njen mož tako zbit in zamišljen, ko pride domov, da ni za noben družinski pogovor.

Gestapovca Holder in Kammermaier sta skupno s tedanjim pliберškim živinozdravnikom Freithofnigom, nekje na neki partizanski hajki v Mežiški dolini, kakor so pripovedovali, očitno izgubila življenje. Zdravnik Smretschnig je šele pred dvema letoma umrl. Gestapovec Breithuber je ob koncu vojne pri prihodu partizanov nekam izginil.

VSEM NAROČNIKOM
IN POSLOVNIM PRIJATELJEM
ŽELI VESELE
VELIKONOČNE PRAZNIKE

Franc Begusch

gradbeno podjetje

BISTRICA V ROŽU 168
telefon (0 42 28) 20 46

CELOVEC, Wiegelegasse 20
telefon 22 7 70

POSOJILNICA

Globalasnica

ŽELI SVOJIM ČLANOM
IN VLAGATELJEM
VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE

Vesele velikonočne praznike želi
vsem svojim odjemalcem

Helmut Schwab

KÜHNSDORF — SINČA VAS

Telefon (0 42 32) 80 08

- gradbeni material
- deželni pridelki
- pesek
- gramoz
- gorivo

VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE
ŽELI SVOJIM GOSTOM
TOSTRAN IN ONSTRAN KARAVANK

Malle

(NASLEDNIK)

- restavracija
- trgovina
- bencinska črpalka

ŠT. LENART — LJUBLJANA

VSEM CENJENIM
ODJEMALCEM, PRIJATELJEM
IN SVOJIM USLUŽBENCEM

želi
VESELO VELIKO NOČ

Franc GASSER

tesarstvo

BILČOVŠ — LUDMANNSDORF 26
telefon 0 42 28 - 21 05 18

VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE
ŽELI VSEM ODJEMALCEM,
PRIJATELJEM IN ZNANCEM

KROJAŠTVO

WEISS

ŠT. JANŽ V ROŽU

CELOVEC

Spitalgasse 12

POSOJILNICA

Dobrla vas

ŽELI SVOJIM ČLANOM
IN VLAGATELJEM
VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE

GRADBENO PODJETJE
ZA VISOKO, NIZKE IN
ŽELEZOBETONSKE GRADNJE

Ing. Palmisano

ŠT. JAKOB V ROŽU

Vsem dragim prijateljem,
znancem, odjemalcem in gostom
veselo Veliko noč

TRGOVINA
IN GOSTILNA

Janko OGRIS

pd. MIKLAVŽ

BILČOVŠ
Telefon 0 42 28 - 24 14

Vsem obiskovalcem gostišča,
restavracije in kegljišča
želiva blagoslovljeno Veliko noč

„Juena“

(Lastnika A. in L. Gregorič)
ČEPIČE PRI GLOBASNICI

VSEM SVOJIM ODJEMALCEM,
PRIJATELJEM IN ZNANCEM ŽELI
VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE

Štefan Gregorič

MALA VAS — GLOBASNICA

Sanitarne in vodovodne naprave,
centrale kurjave
V zalogi in na izbiro imamo tudi ves
potrebni material
Najugodnejše in poceni vam izvrši
domače podjetje

VSEM CENJENIM ODJEMALCEM,
GOSTOM IN ZNANCEM
ŽELI
VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE

Mihej Antonič

hotel „ROŽANSKI DOM“
Reka pri Št. Jakobu v Rožu

VESELE
VELIKONOČNE PRAZNIKE
ŽELI

Dr. Janko TISCHLER

ODVETNIK

CELOVEC
8.-Mai-Straße 16

VSEM SVOJIM ČLANOM
IN VLAGATELJEM
ŽELI VESELO VELIKO NOČ

POSOJILNICA
Z MENJALNICO

Šmihel pri Pliberku

Vsem gostom, znancem, sorodnikom,
prijateljem, obiskovalcem in odjemalcem
iz Koroške in Slovenije
želi vesele velikonočne praznike

A&O TRGOVINA
IN RESTAVRACIJA

Šoštar Smrečnik

GLOBASNICA

Telefon 0 42 36 - 23 10 01

VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE
ŽELI

Štefan Mlečnik

- restavracija
- avtomatsko kegljišče
- mizarstvo
- bencinska črpalka

KOŽENTAVRA pri Borovljah

- SAMOPOSTREŽNA TRGOVINA
- VELETRGOVINA S
- KMETIJSKIMI STROJI
- EKSPORT — IMPORT

Krivograd

ŠMIHEL nad PLIBERKOM
Tel. 0 42 35 - 25 37

Vesele velikonočne praznike
želi vsem cenjenim odjemalcem
in znancem

mizarstvo

Hribernik

ŽIHPOLJE

SVOJIM CENJENIM ODJEMALCEM ŽELI
VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE

KMEČKO-GOSPODARSKA
ZADRUGA

r. z. z. o. j.

Št. Jakob v Rožu

VESELE VELIKONOČNE
PRAZNIKE
ŽELI SVOJIM ČLANOM
IN VLAGATELJEM

POSOJILNICA

BOROVLJE